

29. møde

Fredag den 3. december 2004 kl. 10.00

Dagsorden

1) Forespørgsel nr. F 2:

Forespørgsel til kirkeministeren [om folkekirkens stilling efter grundlovens § 4].

Af Jesper Langballe (DF) m.fl.

(Anmeldt 6/10 2004).

2) Første behandling af lovforslag nr. L 130:

Forslag til skatteforvaltningsloven.

Af skatteministeren (Kristian Jensen).

(Fremsat 24/11 2004).

3) Første behandling af lovforslag nr. L 131:

Forslag til lov om ændring af en række love som følge af skatteforvaltningsloven. (Navnlig konsekvensændringer som følge af kommunalreformen).

Af skatteministeren (Kristian Jensen).

(Fremsat 24/11 2004).

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Medlemmer af Folketinget Lissa Mathiasen (S), Sandy Brinck (S), Morten Bødskov (S), Pia Gjellerup (S), Per Kaalund (S), Frode Sørensen (S) og Margot Torp (S) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om registreret partnerskab. (Mulighed for folkekirken og andre trossamfund for at medvirke ved indgåelse af registreret partnerskab).

(Lovforslag nr. L 133).

Medlemmer af Folketinget Lone Møller (S), Sophie Hæstorp Andersen (S), Jette Bergenholz Baurup (S), Poul Qvist Jørgensen (S) og Grete Schødt (S) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af ensartede regler for hygiejnestandarder på danske sygehuse.

(Beslutningsforslag nr. B 67).

Medlemmer af Folketinget Lone Møller (S), Sophie Hæstorp Andersen (S), Jette Bergenholz Baurup (S), René Skau Björnsson (S) og Grete Schødt (S) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forsøg med sygesikringstilskud til diætbehandling af overvægtige børn og unge hos autoriserede kliniske diætister.

(Beslutningsforslag nr. B 68).

Venstres folketingsgruppe har indstillet Stig Hartvig Nielsen som medlem af Danmarks Radios bestyrelse for den resterende del af indeværende funktionsperiode i stedet for Karsten Madsen, som udtræder af bestyrelsen den 1. januar 2005. Den pågældende er herefter valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forespørgsel nr. F 2:

Forespørgsel til kirkeministeren:

»Hvordan vurderer regeringen at den danske folkekirkes særlige stilling efter grundlovens § 4 sikres bedst muligt i fremtiden?«

Af Jesper Langballe (DF) m.fl.

(Anmeldelse 6/10 2004).

Formanden:

Jeg skal gøre opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse vil blive udsat til tirsdag den 7. december 2004.

Så er det ordføreren for forespørgerne, hr. Jesper Langballe, for begrundelse.

Begrundelse

Jesper Langballe (DF):

For ikke så mange år siden var nyreligiositeten, New Age, den store trend, i hvert fald i medierne. Eksotiske reinkarnationsfantasier og åndemaneri grasserede, og mediefolket havde over-

bærenhed over for en folkekirke, der ikke kendte sin besøgstid og fulgte modens religiøse bevægelser. Men folkekirken blev ved det anliggende og den bekendelse, den er bundet til.

I dag oplever vi så den modsatte bevægelse. Hvad der efterspørges nu, er gedigen luthersk kristendom. Virkelighedens møde med fremmede religioners fanatisme – et møde, der i den senere tid har været nok så skræmmende – har fået danskerne til at spørge sig tilbage til fædrenes tro. Folkekirken er blevet centralt placeret på det åndelige danmarkskort.

Samtidig oplever vi imidlertid en anden bevægelse i de kirkepolitiske miljøer eller det kirkelige landskab, som det nu hedder. Her har kravet om en kirkeforfatning trængt sig frem, en hel eller delvis løsrivelse af folkekirken fra staten, det vil i realiteten sige en nedlæggelse af folkekirken, så kirken kan komme til at udgøre en humanistisk og selvstændigt politiserende størrelse, der kan sætte den moralske og politiske dagsorden i stedet for bare at forkynde et evangelium.

Alt for ofte har den aktuelle debat om folkekirken fortabt sig i intrigant og perspektivløst personfnidder og kævl om ligeGYldige økonomiske småting, og det er muligt, at vi heller ikke undgår det i dag. Men vi har ønsket en principiel debat om det overordnede perspektiv.

Hvorfor skal vi have en folkekirke, der er knyttet til staten? Hvorfor skal den sikres som fri og upolitisk netop ved, at dens rammer lægges af Folketinget, der ligesom menighedsrådene er direkte valgt og derfor demokratisk repræsentativt? Og hvor er i grunden folkekirken? Er den at finde på Christiansborg, ved Frederiksholms Kanal eller på Nyborg Strand, eller er den måske snarere at finde ude i det enkelte kirkesogn hos den enkelte menighed?

Og skal den afgørende myndighed så være placeret lokalt i sognemenigheden, og skal den bølge af decentralisering af beslutningskompetencen, som den nuværende kirkeminister har sat i gang, fortsætte i respekt for den enkelte sognemenighed? De spørgsmål ønsker vi at stille. Skal folkekirken styres nedefra eller ovenfra?

Kl. 10.05

Da forespørgslen blev indleveret, var et folketingsvalg noget, der lå langt ude i fremtiden, så det er ikke noget valgoplæg, men kommer der et snarligt valg, så er det sandsynligt, at folkekirken for første gang vil blive et varmt valgtema. Så det er vel rimeligt nok, at partierne i dag får mulighed for at tilkendegive klart og utvetydigt

over for befolkningen, hvor de står, og hvilken folkekirke de ønsker.

Så vil jeg i forlængelse af dette fremsætte et forslag til vedtagelse ...

Formanden:

Det venter vi med, til vi kommer til forhandlingen. Tak til hr. Jesper Langballe.

Så er det kirkeministeren for at besvare forespørgselen.

Besvarelse

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jeg vil gerne indlede med at sige tak for denne forespørgsel. Den er et godt udgangspunkt for en bred, principiel debat om forholdet mellem stat og kirke. Netop forholdet mellem stat og kirke er indgået i flere debatter i Folketinget i de seneste år, og det diskuteres også i verden uden for Christiansborg, og derfor er det gavnligt, hvis debatten her i dag kan bidrage til at give et samlet overblik over, hvordan de politiske partier stiller sig til dette spørgsmål.

I det supplerende regeringsgrundlag fra august 2003 hedder det: Den danske folkekirke har en grundlovssikret særstilling. Det betyder, at folkekirken understøttes af staten. Regeringen vil ikke ændre ved folkekirkens særstilling og ønsker at fastholde en rummelig folkekirke, der er forankret i de lokale sognemenigheder.

Dette er i al sin enkelthed regeringens holdning til forholdet mellem staten og folkekirken eller rettere sagt mellem folkestyret og folkekirken. Regeringen ønsker at bevare den nuværende folkekirkeordning og dermed at bevare den rummelige folkekirke, der er forankret i de lokale sognemenigheder.

Vi har i Danmark en fornem kirkeordning. Den bygger på de ca. 2.000 sogne med de lokalt valgte menighedsråd, der som bestyrelser kalder deres præst og tager sig af sognets forhold. Den økonomiske ramme om sognelivet bliver udformet af de lokale provstiuvalg, og det lokale stift med biskoppen, der er valgt af menighedsrådsmedlemmer og præster i stiftet, er først og fremmest tilsynsmyndighed for netop de lokalt valgte.

Folketinget fastlægger de lovgivningsmæssige og administrative rammer for arbejdet ude i landets sogne, provstier og stifter. Den danske folkekirkeordning har dermed en flad struktur, og den har intet organ eller råd, der kan udtale

sig på alle de 4.499.501 medlemmers vegne. Den afspejler på fortrinlig vis det lutherske syn på det almindelige præstedømme, nemlig at alle døbte er ligestillede, vi er alle lige for Vorherre.

Derfor har folkekirken været befriet for politisering, og mindst lige så vigtigt: Den har været befriet for, at én kirkelig retning satte sig på magten og dikterede, hvad der var rigtigt, og hvad der var forkert. Samtidig har menighederne siden 1903 haft demokratisk indflydelse gennem menighedsrådene, og denne indflydelse er løbende blevet udvidet, senest ved indførelsen af sognefuldmagten pr. 1. januar i år.

Fra nogle sider bliver der talt om at give folkekirken mere selvstyre gennem en kirkeforfatning, og der bliver talt om, at den grundlovssikrede religionsfrihed skal suppleres med eller ændres til religionslighed, så de efterhånden mange trossamfund i Danmark bliver ligestillet med folkekirken. Dermed bliver den evangelisk-lutherske folkekirke blot ét trossamfund på linje med andre trossamfund.

Men folkekirken har en reel særstilling, der er andet og mere end blot en paragraf i grundloven. Den har den særlige stilling, at det er det trossamfund, som hovedparten af den danske befolkning har valgt at være medlemmer af.

Kl. 10.10

Det er selvfølgelig historisk betinget. Danerne blev kristne for mere end 1.000 år siden, og siden 1536 har hovedparten af den danske befolkning tilhørt den evangelisk-lutherske kirke. Og det gør befolkningen stadig. 87 pct. af de danske statsborgere er medlemmer af folkekirken, og det vel at mærke helt frivilligt. Man kan jo melde sig ud og dermed slippe for at betale kirkeskat. Ingen er tvunget til at være medlem.

Men der er en solid opbakning i befolkningen til denne kirkeordning, og derfor ser regeringen ikke noget behov for at ændre på folkekirken særlige stilling, for den har jo netop fået denne særlige stilling på grund af folkets ønske og vilje.

Det er regeringens opfattelse, at det nære samspil mellem folkestyre og folkekirke, som har udfoldet sig siden 1849 med Folketinget som lovgiver for folkekirken, i høj grad har gjort danskerne trygge ved kirkeordningen.

Det hænger naturligvis sammen med, at lovgiverne stort set har begrænset sig til at fastsætte rammerne for folkekirkens liv og virke, og vel at mærke rammer med så stor en vidde, at det giver gode muligheder for, at forkyndelsen og det kirkelige liv i høj grad kan udfolde sig sådan,

som man rundtomkring i de enkelte menigheder ønsker at det skal ske. Der er ikke nogen instans, som kan beslutte eller udtale sig om, hvad folkekirken som helhed eller dens medlemmer hver for sig bør mene om alle mulige emner.

Kirken kan forkynde evangeliet med alle de mange variationer, som der er plads til inden for den grundlæggende evangelisk-lutherske bekendelse, og folkekirkens medlemmer kan så danne sig de meninger, drage de konsekvenser, som de hver for sig bliver inspireret af af det kristne budskab. Dog er det vigtigt at understrege én ting, og det er, at der ikke er religionsfrihed i folkekirken. Det har betydet, at der er blevet udviklet en meget stor rummelighed i folkekirken, og den bidrager stærkt til at fastholde den meget store folkelige tilslutning til folkekirken.

Regeringen ønsker at fastholde det lokale engagement. Livet i folkekirken leves ude i sognene, dér hvor mennesker bor. Det er dér, evangeliet forkyndes, det er dér, det menneskelige fællesskab lever, det er dér, forældre kommer med deres børn til dåb, og det er dér, man sidder ved sin kæres kiste.

Det er også derfor, regeringen i de forløbne 3 år har været optaget af at sikre menighedsrådene og provstiudvalgene så megen kompetence og selvbestemmelse som muligt. Derfor har vi sammen med et meget stort flertal af Folketingets partier gennemført en reform af menighedsrådsarbejdet, bl.a. med en sognefuldmagt til menighedsrådene, så de i langt højere grad end hidtil kan tilrettelægge arbejdet lokalt.

Vi har luget ud i de mange regler og fjernet meget af det, der var tidsrøvende omsvøb. Menighedsrådene har fået mere ansvar og indflydelse på den lokale kirkelige økonomi, og de har fået større frihed til at disponere inden for deres driftsbevilling. Regeringen har altså gennemført en omfattende styrkelse af menighedsrådenes kompetence.

Regeringsskiftet i november 2001 betød også et økonomisk systemskifte i forhold til folkekirkens fælles økonomi. Regeringens skattestop gælder selvfølgelig også for den skat, som regeringen har ansvar for, nemlig landskirkeskatten. Stoppet for stigningen i landskirkeskatten afdækkede alvorlige mangler ved den hidtidige administration, hvilket har krævet både lovændringer og langt bedre styringsredskaber.

Men samtidig med at der arbejdes med genopretning af økonomien og udvikling af styringsredskaber, har regeringen også sat et arbej-

de i gang med at skabe åbenhed og gennemsku-
elighed i denne folkekirkes fælles økonomi,
Fællesfonden, som jo er på ca. 1 mia. kr.

Dette har ført til en livlig debat rundtomkring
i folkekirken om den fremtidige tilrettelæggelse
og styring af folkekirkes økonomi. Regeringen
har som bekendt bidraget til at få denne debat
struktureret ved i forsommeren at udsende de-
batoplægget »En folkekirke – men tæt på« med
opfordring til alle interesserede, heriblandt selv-
følgelig alle menighedsråd, provstiuvalg og
stifter, om at give deres mening til kende her se-
nest den 1. november.

Kl. 10.15

Det har resulteret i omkring 300 skriftlige hør-
ingssvar og mange debatindlæg på debatsiden
kirketinget.dk. De indgår nu i regeringens over-
vejelser. Det er også klart, at den strukturreform,
som nu er ved at være tegnet færdig på det kom-
mune område, kan give anledning til overve-
jelser om mulige konsekvenser for den folkekirk-
elige struktur.

Som jeg allerede har nævnt, drøftes spørgs-
målet om folkekirkes særlige stilling efter
grundlovens § 4 ofte i sammenhæng med
spørgsmålet om religionsfrihed eller -lighed og
eventuelt udformningen af en særlig lov om
trossamfund. I den forbindelse vil jeg gerne slå
fast, at vi i Danmark den fuldstændige religi-
onsfrihed. Blot må der ikke læres noget, der
strider mod den offentlige orden og sædelighe-
den.

Grundloven rummer på dette område en
markant tillid til borgerne, en tillid, som selvføl-
gelig også forpligter. Medlemmer af et trossam-
fund har selvfølgelig en forpligtelse til at respek-
tere det værdigrundlag, det danske samfund
hviler på. Dette er en forudsætning for den fri-
hed og det frisind, der siden 1849 har været
grundlaget for det danske demokrati.

Til afslutning vil jeg gerne sammenfatte mit
svar på forespørgslen ved at sige, at den danske
folkekirkes særstilling efter grundlovens § 4
bedst muligt sikres ved, at vi fastholder det
grundlæggende i den nuværende styreform for
folkekirken, nemlig at Folketinget lovgiver om
rammerne for folkekirkes liv og virke på en så-
dan måde, at rammerne giver plads for et rigt,
varieret kristenliv og kristen forkyndelse ude
omkring i landets mange sogne.

Formanden:

Tak til kirkeministeren.

Så går vi i gang med forhandlingen. Ordfø-
ren for forespørgerne, hr. Jesper Langballe.

Forhandling

Jesper Langballe (DF):

Lad mig begynde med en lille fabel fortalt af en
nu afdød præst i folkekirken. Han lignede folke-
kirken ved et stort, gammelt skib, der lå ud for
kysten i en tilsyneladende sørgelig, ramponeret
tilstand beskudt af bredsider fra den brandesi-
anske kulturradikalisme og venstrefløjen. Men
der var hjælp på vej. Inde fra kysten stævnede
en række små både ud for at holde den gamle
skude flydende og, hvis det ikke var muligt, at
tage besætningen om bord og bjærge den. De
små både var de kirkelige organisationer, der
var fulde af hjælpsomhed og offervilje og be-
kymring på det gamle skibs vegne, hvis under-
gang de bestandig forudså.

Men det skulle vise sig, at det gamle skib var
gjort af et stærkere tømmer, end man havde tro-
et. Det blev ved at holde sig flydende, mens de
små både med tiden rådne, blev trøskede og
gik ned, og nu var det deres mandskaber, der
måtte søge tilflugt på det gamle skib for at redde
sig selv. De entrede det, og til sidst forsøgte de at
erobre det store, gamle skib på dets eget dæk.
De kom som hjælpere, og de endte som snyltere
og parasitter.

Hvor ofte blev folkekirkes undergang ikke
spået, og hvor ofte viste det sig ikke, at den var
gjort af solidt tømmer, forankret som den er i det
danske folks hjerter? Bestandig vil de bekymre-
de redde folkekirken, forbedre den, frigøre den
gennem strukturkommissioner og udrednings-
udvalg, alle de, som jævnlige udnævner sig selv
og hinanden til det kirkelige landskab, og som
vil analysere sig frem til, hvad folkekirkes op-
gave er, og hvordan den skal løses.

Den gamle skudes besætning derimod, det al-
mindelige danske folk af barnedøbte, ved godt,
hvad der er folkekirkes opgave. Det er at døbe
børnene, at begrave de døde, at trøste de sørgen-
de og at forkynde evangeliet til nyt håb.

Kl. 10.20

De ved også, at folkekirken hverken er Chri-
stiansborg eller Frederiksholms Kanal endsige
Nyborg Strand. For folkekirken er ikke en stats-
kirke, den flager ikke med splitflag. Den er hel-
ler ikke en frikirke, men den understøttes af sta-
ten, hvis Folketing sætter dens rammer og vær-
ner om evangeliets fri forkyndelse.

Derimod skal staten ikke fylde rammerne ud. Det sker alene i det forkyndte ord, der lyder hver søndag i den enkelte sognekirke. Derude er folkekirken, og derude kender man soliditeten i den gamle skudes tømmer, for derude bor danskerne.

Hvorfor er den ældgamle politiske konsensus mellem Folketingets partier om samhørigheden mellem kirke og stat blevet brudt netop nu – først af De Radikale og siden af Socialdemokraterne – det gamle ønske om, at staten skal værne kirken mod at blive en præstestyret kirke, en bispestyret kirke eller en kirke styret af den herskende kirkelige retning? Hvorfor er kravet om en kirkeforfatning og et kirkeligt selvstyre netop nu blevet aktuelt?

Vi kender jo godt svaret. Det er krænkende for fremmede af en anden tro, siger man, at de skal melde deres nye barns fødsel hos en præst eller en kordegn, altså af hensyn til herboende muslimer skal vores gamle folkekirkeordning afskaffes, og staten skal være religiøst neutral.

Men den danske stat er ikke religiøst neutral og har aldrig været det. Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten. Det er grundlovens § 4, som vi har hørt. Og det er ikke statens definition af den danske kirke, men det er statens definition af sig selv som stat for et kristent folk.

Derfor har vi ubetinget trosfrihed, fordi det lutherske evangelium selv forlanger det. Men vi har, som det er nævnt af ministeren, ikke trosfrihed, for det danske folk er ikke et religiøst ubeskrevet blad. Det har en historie og en arvet tro, og netop ved den tro er trosfriheden sikret i landet for alle. Det er den lutherske kristendom, der selv fordrer trosfriheden, for som Grundtvig sagde om Kristus: Kun hvor han frit fornægtes kan, åbenbart frit bekendes han.

Kirken skal være frihedens vartegn, bl.a. ved at forkynde for staten, at den ikke er kirke, forkynde for politikerne, at de ikke er borgernes guddommelige forsyn. Det er den tjeneste, kirken skylder staten, og uden den er borgerne prisgivet det første det bedste åndelige tyranni, hvad enten det kalder sig sharia eller fører sig frem som en totalitær frelserideologi.

Så vil jeg gerne i forlængelse af det på vegne af Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke, sådan som det er fastslået i grundlovens § 4, og at dette indebærer,

- at regeringen ikke kan virke for en adskillelse af stat og kirke, men tværtimod skal respektere den danske folkekirkes tilknytning til staten, og
- at den evangelisk-lutherske kirke fortsat – til forskel fra de øvrige religiøse samfund – understøttes af staten.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 16).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse. (*se foran*). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KD):

Hr. Jesper Langballe begyndte debatten med at udtrykke håb om, at vi ikke fik så meget personfnidder og økonomiævl i den her debat. Det kan jeg sådan set kun være enig med hr. Jesper Langballe i, men jeg synes alligevel, det hører med til historien at spørge, om det ikke i høj grad er Dansk Folkeparti og mere specifikt hr. Kristian Thulesen Dahl, der har medvirket til det som formand for Finansudvalget, og om ikke den anklage, som hr. Jesper Langballe rettede mod Folketingets partier i dag, sådan set lige så godt også kunne være rettet mod hr. Thulesen Dahl og Dansk Folkeparti, altså hr. Jesper Langballe's eget parti? Det var det ene spørgsmål.

Kl. 10.25

Det andet spørgsmål er, om hr. Jesper Langballe ikke er enig i, at folkekirken sådan set har udviklet sig over tid, at den ikke har været statisk, og at den faktisk under den nuværende regering, som ministeren jo har redegjort for det, har fået nogle nye rammer at arbejde under som følge af, at man har decentraliseret en hel del kompetencer?

Min pointe er altså, at folkekirken under alle omstændigheder vil udvikle sig over tid, uanset om hr. Jesper Langballe vil det eller ej.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Til det første spørgsmål vil jeg sige, at det er mig fuldstændig ubekendt, at hr. Kristian Thulesen Dahl skulle have bidraget til det der personfnid-

der, jeg omtalte. Men jeg vil så i øvrigt sige, at når jeg har rejst den debat, hvor det erklærede formål netop er at forsøge at hæve os op over fridder og økonomiævl og småting osv., så vil jeg selvfølgelig ikke her på talerstolen stå og bore mig ned i det. Det var så svar på det.

Jo, folkekirken udvikler sig, fordi verden udvikler sig. Omstændighederne ændres hele tiden for os, der sidder her, og for folkekirken, det er klart. Men det er ikke ensbetydende med, at opgaven bliver ny. Verden kan godt forandre sig, og det gør den ideligt, og en opgave kan blive stående.

Hvis man siger, at opgaven hele tiden skal ændre sig med tiden, så gør man jo opgaven til pjat, så er der ikke nogen opgave. Folkekirkens opgave er nu som før at forkynde evangeliet om syndernes forladelse til trøst og frimodighed og gøre det ind i lige præcis den moderne verden, vi har omkring os nu.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KD):

Jeg er helt enig i, at opgaven sådan set er den samme, og jeg foreslår heller ikke, at stat og folkekirke skal adskilles på nogen måde. Jeg synes bare, det er rimeligt, at nogle af de aktører, der er ud over de enkelte sogne og menighedsråd osv., som hr. Jesper Langballe nævner, organisationerne, også bliver inddraget – de små både, om hr. Jesper Langballe vil. Derfor synes jeg, det er utroligt, at hr. Jesper Langballe egentlig helt ser bort fra, at de måske også havde noget at bidrage med i den videre debat om folkekirkens fremtid, ikke med hensyn til dens specifikke opgave, men hvordan man løser opgaven.

Derfor vil jeg på vegne af Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og Kristendemokraterne fremsætte følgende forslag til vedtagelse til den videre debat:

Forslag til vedtagelse:

»Folketinget opfordrer regeringen til at nedsætte et folkekirkeligt udredningsudvalg, som foreslået af en række folkekirkelige organisationer den 23. oktober i Nyborg.

Udvalget skal foretage en grundig analyse og udredning af den nuværende opgave og kompetencefordeling mellem de forskellige niveauer og instanser i folkekirken med henblik på at komme med forslag til en fremtidig ordning, der

- gør folkekirken mere egnet til at varetage sit grundlæggende formål,
  - sikrer og udvikler åbenheden, friheden og mangfoldigheden i folkekirken og dens menigheder,
  - gør folkekirken bedre til at udvikle sine arbejds- og udtryksformer i forhold til forandringer i kulturen og i samfundet,
  - giver folkekirken en så demokratisk og så lokalt forankret ledelse som muligt,
  - skaber et bedre arbejdsmiljø for både ansatte og frivillige gennem en klar og gennemskuelig ledelse, og
  - sikrer at folkekirkens opgaver løses på det niveau og med de ressourcer, der skaber de bedste vilkår for menighedens liv og vækst.«
- (Forslag til vedtagelse nr. V 17).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*se foran*). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Kl. 10.30

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Vedtagelsesforslagets ophav kender jeg jo godt, og jeg må sige, at jeg synes egentlig, når nu jeg hører ordene igen, at jeg tror aldrig, at jeg har hørt et så intetsigende vedtagelsesforslag. Og det vil ikke sige så lidt. Der er jo ikke noget bud på, hvad man ønsker. Der skal bare nedsættes et udvalg, som skal opklare, hvad det egentlig er, forslagsstillerne selv mener om folkekirken.

Jeg er meget spændt på at se, hvilke partier der ikke kan stemme for vores vedtagelsesforslag, og jeg er især spændt på at høre deres eventuelle begrundelser for ikke at gøre det.

Så til hr. Jann Sjørnsens spørgsmål. Man kunne vel godt, siger han, inddrage organisationerne. Ja, men hr. Jann Sjørnsen ved, at der er et gammelt ord, der hedder, at når man rækker Fanden en lillefinger, så tager han hele hånden. Dermed ikke være sagt, at jeg vil identificere organisationerne med Fanden, men begynder man at lægge magten over til nogle, har den det jo med at udvide sig.

Og så lige til sidst: Ja, der er en forskel på en opgave og på, hvordan den løses, men hvis opgaven står fast, så skal løsningsredskabet bestandigt være i overensstemmelse med opgaven, og når opgaven er at forkynde evangeliet, så skal man ikke føje alle mulige sociale løsningsmodeller til, for så forråder man opgaven.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg kommer i mit eget indlæg selvfølgelig ind på Det Radikale Venstres principielle synspunkter, men der var en enkelt bemærkning i slutningen af hr. Langballes indlæg, som undrede mig en smule, eller som jeg i hvert fald synes trænger til en klargøring.

Hr. Langballe sagde, at folkekirken jo var det eneste trossamfund, der modtog støtte fra staten. Finder hr. Langballe ikke, at den indirekte støtte, som alle øvrige trossamfund får i kraft af muligheden for at fradrage bidrag i skatten, også er en form for støtte? Er det dog ikke rimeligt, at beskrive det på den måde?

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg kan kun erklære mig fuldstændig enig med hr. Niels Helveg Petersen. Jeg mener faktisk heller ikke, at jeg har formuleret mig på den måde, at folkekirken er den eneste, der støttes af staten. Men jeg citerede grundloven, hvor ordet støtte bliver brugt, og jeg mener ikke, at der i grundloven bare tænkes på økonomisk støtte. Jeg mener faktisk, at den moralske støtte er nok så væsentlig.

Jeg er glad for, at hr. Niels Helveg Petersen med sit spørgsmål får slået fast, at der jo ikke er nogen økonomisk diskrimination, der finder sted over for mennesker, som står uden for folkekirken, for der er, som det ganske rigtigt blev sagt, en fradragsret, som nok i virkeligheden stiller ikkefolkekirkemedlemmer økonomisk lidt gunstigere end folkekirkemedlemmer.

Formanden:

Vil hr. Niels Helveg Petersen have en bemærkning mere? Nej. Så er der en kort bemærkning til ordføreren fra fru Karen Klint.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Tak for, at Dansk Folkeparti lægger op til, at vi får en debat her i salen om folkekirken. Det er vi glade for i mit parti, fordi det giver os mulighed for at få dementeret nogle af de rygter, som nogle går rundt og fortæller om mit partis holdning.

Derfor vil jeg også lige spørge hr. Jesper Langballe, når hr. Jesper Langballe selv siger, at vi ikke skal have noget fridder, at vi skal have en anstændig debat: Hvorfor blive ved med at omtale mit partis politik i uoverensstemmelse med sandheden?

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Det er jo meget vanskeligt at svare på det spørgsmål, så længe fru Karen Klint ikke fortæller, hvad sagen går ud på. Jeg hørte noget om nogle rygter, og at jeg skulle have sagt noget usandt, men jeg er nødt til at have lidt mere kød fyldt på det skelet, før jeg kan svare.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jamen jeg vil gerne give nogle flere svar, når jeg får ordet igen som ordfører, men det kan da ikke være hr. Jesper Langballe ubekendt, hvilke beslutningsforslag vi har fremsat her i Folketingsalen i den tid, hr. Jesper Langballe har været herinde. Her for nylig var det beslutningsforslag nr. B 10 – jeg skal gerne sørge for, at hr. Jesper Langballe får det personligt – hvor der er et punkt 8, som meget klart og tydeligt fortæller, hvad mit partis holdning er.

Kl. 10.35

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg ved simpelt hen ikke, hvordan jeg som ordfører skal forholde mig til fru Karen Klints indlæg, som der ikke er noget som helst indhold i.

Socialdemokraternes udmeldinger med hensyn til folkekirken har været så flimrende og så upræcise og så selvmodsigende, at det har været fuldkommen umuligt at finde ud af, hvad Socialdemokraterne overhovedet vil. Derfor synes jeg, at den her debat er en eneste chance for fru Karen Klint til at forklare os andre det, og når fru Karen Klint har gjort det, kan vi jo eventuelt drøfte sagen.

Formanden:

Tak til hr. Jesper Langballe. Så er det fru Birthe Rønn Hornbech som ordfører.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Den folkekirkelige ordening i Danmark er enestående, og det er vi mange der er glade for. Vi ved godt, at der er andre, der ønsker den ændret.

I Venstre har vi det sådan, at vi ønsker en rummelig folkekirke, og vi ønsker den mest vidtgående mulige frihed for andre trossamfund. Det opnås præcis med den folkekirkelige ordening, vi har i dag, uden synode og uden nogens ret til at tale på folkekirkens vegne.

Det folkekirkelige styre har udviklet sig parallelt med det politiske folkestyre. Med ud-

gangspunkt i sognetanken og menighedsrådsstyret er det sikret, at det folkekirkelige styre er åbent for alle døbte uanset kirkepolitisk opfattelse. Den ordning er sammen med de mange mindretalsbeskyttelser med til at sikre rummeligheden i den danske folkekirke, samtidig med at et bredt flertal i Folketinget jo løbende har udvidet menighedsrådenes kompetence.

Det anføres undertiden, at der skal være lighed mellem folkekirken og trossamfundene. Den lighed kan der jo aldrig blive, for der vil altid være forskel. Statsmagten fastsætter love for folkekirken, og sådan må det være, når folkekirken har status efter grundloven, og folkekirken skal være evangelisk-luthersk.

Men for andre trossamfund skal der være fuldstændig trosfrihed. Derfor skal statsmagten ikke blande sig i andre trossamfunds forhold. Vi skal ikke blande os i, om muslimer vil velsigne homoseksuelle forhold, og vi skal ikke blande os i, om katolikkerne vil have kvindelige præster. Der er i Danmark total frihed for trossamfundene. Ja, der er oven i købet positive særrettigheder i form af skattefradragetsret, en positiv særbehandling, som vi i Venstre ønsker bevaret. Men vi ønsker altså også folkekirkenes særstatus bevaret.

Den struktur, vi har uden kirkeråd, har sikret, at folkekirken ikke politiseres, for den har ingen politisk betydning. Man kan gå til USA for at se, hvordan det går, når alle kirker er helt frie af staten og ligestillede. Så bliver trossamfundene pludselig interessante for magthaverne, og Vor Herre tages med i valgkampen. Den udvikling ønsker vi os ikke i Danmark.

Der er heller ikke noget, der tyder på, at danske menigheder massivt ønsker grundlæggende forandringer i folkekirkens forhold. Jeg har nu i årevis rejst rundt og holdt møder i de danske menigheder, og det er altså ikke kirkeråd, der efterlyses, når man kommer og holder foredrag og diskuterer med menighederne.

Det er så klart, at vi naturligvis løbende skal drøfte, om vi har fundet den bedste løsning med hensyn til kompetencefordelingen mellem stat og kirke og mellem stifterne og provstiuvalg og menighedsråd. Den diskussion skal vi stadig have. Vi er da ikke i Venstre i tvivl om, at tendensen stadig går imod, at den kirkelige økonomi i endnu højere grad varetages af de folkekirkelige organer frem for af staten.

Men vi står altså vagt om det principielle. Så længe de fleste danskere døber deres børn, så længe skal folkekirkens status bevares, og så

længe må folkekirken så på den anden side finde sig i, at rammerne fastlægges af Folketinget. Så længe den evangelisk-lutherske folkekirke er den danske folkekirke, så længe holdes kirken fast på kun at være kirke, og staten holdes fast på kun at være verdslig øvrighed og ikke frelseanstalt.

Den skelnen mellem lov og evangelium, som netop den evangelisk-lutherske kirke sikrer, hidrører jo alene fra evangeliet selv. Den dag evangeliets forkyndelse ikke er sikret i Danmark, vil staten begynde at overtage kirkens rolle både med uevangelisk og udemokratisk sammenblanding af religion og politik til følge. Det vil vi bekæmpe på enhver måde.

Kl. 10.40

Jeg skal til slut sige, at vi naturligvis stemmer for det forslag til vedtagelse, vi selv har været medforslagsstiller til. Jeg er da meget spændt på at høre, med hvilken begrundelse de andre partier eventuelt vil stemme imod, at grundlovens § 4 skal bevares.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KD):

Jeg synes altid, det har været sjovt, når vi har haft de her debatter, når man svinger sig op, som fru Birthe Rønn Hornbech også gør det her, og siger, at det ligesom bliver den evangelisk-lutherske folkekirke, vi har herhjemme, som formår at skelne mellem lov og evangelium, som fru Birthe Rønn Hornbech var inde på det her til sidst. Det er en del af vores lutherske arv, og det skal man gøre.

Men der er vel ret beset andre evangelisk-lutherske kirker, som har indrettet sig anderledes, end vi har her i Danmark, uden at man af den grund kan sige, at de bliver mindre evangelisk-lutherske. Eller hvad?

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg nævnte jo f.eks. USA, som har flere kirker, der nærmer sig den lutherske kirke. Vi kan jo se, og jeg skal gerne gentage det, hvordan det er gået i USA, hvor vi har set det senest i valgkampen.

Både hr. Jann Sjursen og jeg har set, hvordan det går, når en amerikansk ambassadør vil blande sig i religion og bestemme, hvad danske politikere skal tro og gøre og komme til bønnemøde hos ham. Det kender vi jo godt.

Vi ved også fra svenske teologer, at der sker en snigende politisering af den svenske kirke,

efter at der er sket en adskillelse mellem stat og kirke i Sverige. Det kan man ikke komme udenom.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KD):

Det kan man godt diskutere. Min pointe er sådan set bare, at fru Birthe Rønn Hornbech bruger, ligesom jeg synes at andre også gør det i debatten her, at vi har fundet de vises sten her i Danmark i forhold til, hvordan folkekirken kan se ud. Man kan jo rent faktisk også godt forestille sig en strukturudvikling, der ikke betinger, at folkekirken f.eks. bliver politiseret. Fru Birthe Rønn Hornbech er jo selv i det ordførerindlæg, hun holdt, åben over for at diskutere kompetencefordelingen mellem stat og folkekirke.

Derfor vil jeg da spørge: Hvorfor i alverden kan det være farligt i den sammenhæng at inddrage de kirkelige organisationer i et udredningsarbejde, sådan som det blev foreslået i Nyborg den 23. oktober, for netop at se på kompetencefordelingen mellem stat og folkekirke? Det er jo en del af det ønske, der er givet fra en række folkekirkelige organisationer. Det er ikke nødvendigvis et kirkeråd, det vil de formentlig være uenige om, men de ønsker, at man får lejlighed til at se på det i fællesskab.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Det er der overhovedet ikke noget farligt i, men nu er det altså grundloven, vi diskuterer i dag, og som jeg nævnte, som den der formentlig her i salen i øjeblikket har størst erfaring med foredrag i menighederne gennem en lang årrække, så er det altså ikke det, der presser sig på ude i menighederne.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg vil gerne i forlængelse af ordvekslingen med hr. Jann Sjursen spørge fru Birthe Rønn Hornbech, om hun ikke er enig i, at et evangelisk-luthersk kirkesamfund sagtens kan indrette sig anderledes, at der kan tænkes bunker af muligheder, at man andre steder har indrettet sig anderledes end den danske folkekirke, og at de stadig kan være evangelisk-lutherske, men at den ordning, som vi har – der er jo ikke nogen af os, der har valgt den, den er der bare, den er opstået, skabt af traditionen – rent faktisk ser ud til at være den bedst tænkelige sikring af friheden.

Så vil jeg lige til sidst spørge fru Birthe Rønn Hornbech, om hun ikke er enig med mig i, at når man inddrager organisationer, kan der være en inertitendens i det, som betyder, at de organisationer, som nu tillægges en magt, som andre ikke har, vokser, og at især magten vokser.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jamen samlende kan jeg sige, at der naturligvis kan være alle mulige andre muligheder inden for de lutherske kirker. Jeg forstår egentlig ikke helt, at strukturen efterhånden i den grad overgår de teologiske diskussioner. Det er lige så farligt at synes, at en bestemt kirkeordning er evangeliet selv. Det må jeg selvfølgelig vende mig imod, og dermed er jeg jo fuldstændig enig med hr. Jesper Langballe, men jeg synes, at der er større ting, som er langt vigtigere.

Der er naturligvis ikke nogen kristelig begrundelse for vores folkekirkelige ordning, men der er egentlig en frihedsbegrundelse og en demokratisk begrundelse. Det er jo nok ikke tilfældigt, at det er de protestantiske lande, der er de frieste nationer i verden.

Formanden:

Tak til fru Birthe Rønn Hornbech. Så er det fru Karen J. Klint som ordfører.

Kl. 10.45

Karen J. Klint (S):

Folkekirken er vigtig for alle, for hele samfundet – ingen tvivl om det. Og for at det budskab ikke skal drukne i mængden af ord, så vil jeg indlede med at sige:

Socialdemokraterne arbejder ikke for at afskaffe folkekirken. Vi arbejder for øget selvstændighed, rummelighed, frihed og demokrati både i og uden for folkekirken. Vi har ikke foreslået afskaffelse af grundlovens § 4 eller de andre religionsparagraffer i grundloven. Vi vil derimod gerne være med til at aktivere et par af dem netop for at få en lovgivning.

Forespørgslen i dag handler alene om én paragraf i grundloven, nemlig § 4. Men vi kan nok ikke undgå at komme til at røre nogle af de andre paragraffer, og de tidligere ordførere har jo også været inde på, at de hænger lidt sammen, selv om de står i forskellige kapitler.

§ 4 omhandler som bekendt to forhold: at folkekirkens identitet er evangelisk-luthersk – den ønsker vi ikke at ændre på – og at den understøttes af staten. Modellen for støtte er ikke sær-

lig tydeliggjort. Vi ønsker ikke at afskaffe støtten, vi ønsker heller ikke at afskaffe den tekst i § 4, men vi ønsker måske at tydeliggøre, hvordan det er, vi bør støtte folkekirken.

Grundloven giver i sig selv ingen anvisninger af støttens natur, men støtten har i mange år haft to sider: en moralsk og en økonomisk. Den moralske støtte rummer bl.a. vores helligdagsordning, regentens pligt til at være medlem af folkekirken og ikke mindst sikring af præsternes forkyndelsesfrihed. Den økonomiske støtte fylder meget i mange ikkemedlemmers debat om folkekirken, men langt de fleste udgifter i folkekirken betales altså af medlemmerne selv. Statens bidrag i dag udgør kun omkring 10 pct.

Det fremgår af Kirkeministeriets hjemmeside, og jeg citerer:

»Det kan i øvrigt diskuteres, om staten støtter folkekirken økonomisk, eller om det reelt er omvendt. Folkekirken varetager og betaler væsentlige samfundsmæssige opgaver: den grundlæggende registrering af den danske befolkning, som sker i kirkebøgerne, de fleste af udgifterne ved begravelsesvæsen ... og vedligeholdelsen af kirkerne, hvoraf mange er historiske og kulturelle mindesmærker.«

Det er i øvrigt interessant at se på hjemmesiden, for mit parti er det eneste parti, der står navngivet på siden, når vi læser i afsnittet om den danske folkekirke, ganske vist ikke for noget aktuelt, så man kan undre sig over, hvorfor lige Socialdemokraterne er nævnt i afsnittet om kirkelig lovgivning.

Og så kommer jeg med et citat mere:

» ... Socialdemokratiet havde i mange år en adskillelse mellem stat og kirke som et overordnet mål.«

Jeg er glad for, at der står »havde«, men hvorfor lægge noget ind i datid på en aktuel hjemmeside, der også handler om fremtiden?

Vi har ikke skjult vores politik, vi er fremkommet med mange beslutningsforslag, og hvis nogen spørger til dem, kommer jeg gerne ind på dem. Det sidste forslag, vi er kommet med, er om vores forfatning og om grundloven.

Som i de fleste andre partier tilhører vores medlemmer ikke kun folkekirken, og vi har det fint med religionsfriheden, både internt i partiet og i samfundet. Grundlæggende tror vi ikke på, at det er ens private religiøse liv, der er afgørende for, om man er en god borger, en god dansker.

Vi er faktisk overbeviste om, at hvis vi bliver ved med at lade stå til og ikke gør noget ved fol-

kekirkens struktur, kan det være svært for § 4 at overleve. Det er måske ikke så meget § 4 i sig selv, men mere det, § 4 gør ved andre paragraffer, vi skal se på.

Og hvad er det så, vi vil? Vi vil gerne, at staten giver mulighed for økonomisk selvstyre, så folkekirken kan blive driftsherre i eget hus. Vi vil gerne, at folkekirken giver tid og støtte til, at interessenterne i det kirkelige landskab får det udredningsudvalg, som de beder om, og at vi i den tid så viser lovtilbageholdenhed, og at vi også indstiller os på, at den støtte, vi giver i dag, og andre forhold skal have en anden udformning i fremtiden.

For os er det vigtigt, at vi får en ordening, der både modstår pres indefra og udefra, så folkekirken bliver rustet til fremtiden – bedre rustet, end den måske er i dag efter nogles mening. Nye rammer ændrer ikke på det grundlæggende forhold mellem stat og kirke, men moderniserer det. Hvad angår nye rammer, finder vi, at dér skal folkekirkens behov beskrives og analyseres ikke kun af folketingsmedlemmer, men også af de mennesker, som er med i organisationerne. Vi har ingen angst for at delagtiggøre andre i at lave rammer for folkekirken.

Kl. 10.50

Vi har den opfattelse, at hvis vi undlader at ruste kirken til fremtiden ved ikke at hjælpe den til nye forhold, så kunne vi lige så godt sige: Sidste mand lukker og slukker! Men det er ikke en dagsorden, vi har i Socialdemokratiet.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg forstod den socialdemokratiske ordfører på den måde, at man altså var tilhænger af formuleringen i grundlovens § 4.

Nu har vi jo haft forskellige forhandlinger her i Folketingssalen i de senere år om grundlovsændringer. Jeg vil derfor gerne spørge fru Karen J. Klint, om Socialdemokratiet har nogen planer om, at grundlovens § 4 skal udgå ved en kommende grundlovsrevision.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Det kan jeg svare klart nej til. Og jeg vil gerne henvise til det beslutningsforslag, B 10, som vi har genfremsat her den 7. oktober i år, hvor punkt 8 handler om at sikre folkekirken selvstyre og om at sikre religionsligheden. Der går vi ind og snakker om de andre paragraffer, og vi

skriver, at det, vi taler om her, er i respekt for grundlovens § 4.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Selv om jeg godt kunne høre, det var svært for fru Karen J. Klint at få sagt ordet, så synes jeg, fru Karen J. Klint sagde, at Socialdemokratiet i den kommende grundlov ønsker religionslighed. Det er altså ikke foreneligt med at videreføre grundlovens § 4.

Så vil fru Karen J. Klint gentage: Viderefører Socialdemokratiet sammen med en del partier her i Folketinget § 4 i en kommende grundlov, ja eller nej?

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Det har jeg sagt ja til, og vi mener faktisk godt, at vi kan få lovgivning omkring de andre religioner om forhold som opkrævning af religions-skat, som nogle kalder det, eller et medlemsbidrag over skattebilletten og andre lighedsområder. Sådanne ligheder er fint i tråd også med grundlovens § 4 og den tekst, der er i den.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Fru Karen J. Klint nævnte ikke ordet kirkeforfatning i sit indlæg, i al fald sådan ikke, som jeg lyttede mig frem til det. Det fører mig til at stille det spørgsmål til fru Karen J. Klint: Hvad mener man egentlig i Socialdemokratiet om en kirkeforfatning?

Jeg spørger, fordi jeg har fundet et interessant citat fra fru Karen J. Klint fra den 14. september, et citat, som er kommet på baggrund af, at De Radikale havde besluttet, at der skal udarbejdes en kirkeforfatning. Der siger fru Karen J. Klint så:

Religionsdebatten kan godt gå hen og blive et valgte-ma, for den hænger sammen med diskussionen om det flerkulturelle samfund. Jeg kan godt forestille mig, at der kunne komme til at stå i et fælles regeringsudspil, at vi skal arbejde hen mod en kirkeforfatning.

Vil fru Karen J. Klint godt skære ud i pap, hvad Socialdemokratiet mener om en kirkeforfatning med udgangspunkt i grundlovens § 66?

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg står ved det citat – for jeg synes faktisk, det kunne være interessant at se, hvad der kunne

ligge i en kirkeforfatning. Jeg er jo citeret for, at vi arbejder hen imod en kirkeforfatning.

Vi har det nemlig ikke sådan, som måske andre partier har, at vi har skrevet hele facitlisten, før vi inviterer til en dialog. Det er også derfor, vi er med på den dagsorden om, at der skal være en bred dialog omkring folkekirken og andre religioners forhold, inden vi går til en konkret lovgivning. Hvis vi laver en samlet lovgivning, eller *når* vi laver, ikke hvis – for jeg er faktisk enig i, at vi *skal* lave en samlet lovgivning – så er det jo, det formelle ord »kirkeforfatning« kommer op, når det handler om folkekirken. Men vi har ikke skrevet facitlisten for, hvordan den skal skrues sammen.

Vi har nogle holdninger til det, men vi synes ikke, at de holdninger skal være til hinder for den brede debat, vi selv bad om ved vores forslag om at få nedsat en førkirkekommission. Så det er ikke noget nyt, at vi ønsker en debat og ikke har en klar facitliste. Vi har nogle holdninger, hvor vi gerne vil respektere, at folkekirken er den største religion i Danmark, og at den har nogle særstillinger i grundloven, og det er særstillinger, som vi gerne vil respektere også i en kommende forfatning.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Skal jeg forstå det socialdemokratiske standpunkt sådan, at man vil arbejde frem imod en kirkeforfatning, men at man ikke har gjort sig klart, hvad en kirkeforfatning er?

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Selvfølger har vi gjort os klart, hvad en kirkeforfatning er. Men jeg synes ikke, vi skal komme med detaljerne og lukke debatten, før andre har givet et input til, hvad en kirkeforfatning også skal indeholde i forhold til deres rådgivning.

Kl. 10.55

Det er jo sådan, at det almindelige lovgivende arbejde ikke kun er noget, vi laver i osteklokken på Christiansborg. Det er faktisk noget, der bliver til i dialog med det omliggende samfund, og det synes vi også en kirkeforfatning bør være. Så vi er ikke lukkede, hvad angår indholdet i en kirkeforfatning, vi synes bare, at det kunne være stærkere for folkekirken at have en samlet lovgivning omkring sine forhold, i stedet for at have det, som nogle kalder det løsslupne anarki, som der er i dag.

Vi synes heller ikke, det giver fremtidssikring, at det er et ministerium, der er økonomisk driftsherre for folkekirkenes ordning. Det synes vi godt at vi kunne finde andre modeller på.

Så hr. Kirkegaard taler mod bedre vidende, når han siger, at han ikke kender noget til det indhold, vi gerne have i en kirkeforfatning, for det har faktisk været fremlagt som beslutningsforslag, og vi har også haft fremlagt nogle ideer om et økonomiudvalg vedrørende Fællesfonden. Så lad os holde os til sandheden. Jeg tror, vi vil det samme, hvis også hr. Kirkegaard var lige så frit stillet til at mene noget, som jeg er.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Ja, jeg må indrømme, at jeg bliver mere og mere desorienteret. Jo mere, fru Karen Klint siger, jo sværere er det at finde ud af, hvad Socialdemokratiets kirkepolitik er.

Og så er jeg skuffet, kan jeg sige til fru Karen Klint. Jeg hørte før noget, som virkelig er appetitvækkende, om nogle skumle rygter, der var sat i gang om Socialdemokratiets kirkepolitik, og det havde jeg jo håbet at få noget mere at vide om.

Jeg kunne forstå, at Socialdemokratiet vil have kirken selvstændiggjort, men man vil ikke afskaffe folkekirkeordningen, man vil ikke lave en frikirke, men den skal altså være selvstændig. Det er meget svært at finde ud af.

Så kan jeg også forstå, at der skal opkræves en religionskat på samtlige trossamfunds vegne, men alligevel skal folkekirkenes særstatus i forhold til staten bevares.

Jeg havde næsten opgivet håbet om at nå til bunds i det her morads, men jeg vil da gerne høre det, hvis fru Karen Klint vil prøve at svare på noget af det.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Ja, nu er det jo ikke mig, der har lagt loftet over hr. Jesper Langballes fantasi og forståelsesevner, det er der en anden, der har hjulpet med.

Men om det konkrete om rygterne har jeg jo hørt hr. Jesper Langballe sige i rigtig mange sammenhænge, at Socialdemokraterne vil afskaffe samarbejdet mellem stat og kirke. Det var om det rygte, jeg gerne ville bruge lejligheden til så i dag at sige: Det er ikke partiets politik.

Selvfølgerlig kan hr. Jesper Langballe møde enkelte medlemmer af Socialdemokraterne, som ikke er medlemmer af folkekirken, og som synes

noget andet end partiet, men sådan et det vel også i hr. Jesper Langballes eget parti. Vi er i hvert fald ikke så topstyrede, at der ikke er frihed for, hvad vi mener som medlemmer af Socialdemokratiet.

Jeg har sagt om religionsskat, at det ikke er et ord, jeg selv har opfundet, for jeg synes faktisk, det er meget bedre at kalde det et medlemsbidrag. Vi har været i dialog med to konkrete trosretninger eller repræsentanter for trosretninger, fordi de selv har givet udtryk for, at de synes, vores ordning med, at medlemsbidraget kan opkræves over skattebilletten, er god. Således kan deres medlemmer også vedkende sig at være registrerede medlemmer, og den ordning er vi positive over for.

Men det ændrer jo ikke ved, at folkekirken har en særstatus for alle os, som bor i Danmark, og jeg tror faktisk, at de andre trosretninger synes, det er o.k., at folkekirken har en særstatus. Jeg hører ikke, at de ønsker at ændre den særstatus, men jeg hører, at de ønsker nogle flere ligheder vedrørende nogle af de praktiske forhold.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg vil gerne spørge fru Karen J. Klint: Jeg forstår, at man ikke vil adskille kirke og stat, selv om jeg har lidt svært ved at forstå, hvad det er, forbindelsen fortsat skal bestå i.

Nu er det jo sådan, at Socialdemokratiet jo klassisk har fulgt den parole, at man skal holde fred med de hellige, med andre ord, at folkekirken er en hvepsere, som en klog regering gør klogt i ikke at rode op i. Men så kom jo Bodil Koch, som kunne lave mange mærkelige ting, men man må sige, at der ingen tvivl var om hendes oprigtige kærlighed til folkekirken, da hun var kirkeminister.

Mener fru Karen J. Klint, at den slingrekurs og alle de selvmodsigelser, der nu kommer fra Socialdemokratiet om folkekirkeordningen, er i overensstemmelse med den egentlig meget klare og enkle kirkepolitik, Bodil Koch i sin tid førte?

Kl. 11.00

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg ser i hvert fald ingen grundlæggende ændringer af en klar linje. I dag har vi en kirkeordning, som trænger til fornyelse på nogle områder, men det ændrer jo ikke ved særstatus.

Vi taler om mange praktiske ordninger, men det handler ikke om at ændre § 4, som vi har til

debat i dag. Det handler mere om at udmønte de andre paragraffer i grundlovens kapitel 7, tror jeg det er, altså paragrafferne fra § 66 og fremefter. Det er de paragraffer, vi synes skal omsættes i en mere samlet lovgivning, så vi får en lovpakke om folkekirken i stedet for de løse love, vi har i dag. Nogle af dem spiller godt sammen, men der kan være politisk uenighed om, hvordan de andre skal skrues sammen.

Det er ikke grundlovens § 4, vi vil ændre, så der har ikke været nogen slingrekurs i mit parti, uanset hvor mange gange man forsøger at bilde borgerne ind, at der har været slingrekurs.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Jeg synes, det er et temmelig væsentligt spørgsmål, vi behandler, og jeg må altså tilstå, at det er mig overhovedet ikke muligt at finde nogen form for logisk sammenhæng i det, fru Karen Klint siger.

Man kunne måske sige, det er noget underordnet, men det er altså et helt afgørende spørgsmål, vi behandler, nemlig spørgsmålet om Socialdemokratiets forhold til den danske folkekirke. Der er en lang tradition for, at man har været loyal og solidarisk med den danske folkekirke sammen med Det Radikale Venstres Jørgen Jørgensen m.fl., men det er jo en dybt betænkelig situation, vi oplever nu, hvor det faktisk ser ud til, at Socialdemokratiet bryder solidariteten med den folkekirke, som næsten hele det danske folk tilhører.

Jeg synes altså ikke, fru Karen Klint helt kan klare frisag. Hun fremsætter den påstand, at der skal herske religionslighed, og så må jeg spørge helt kort: Kan fru Karen Klint ikke selv se, at hvis man går ind for religionslighed, ophæver man folkekirken som det, den netop er, nemlig det danske folks kirke, der som sådan støttes af staten? Kan fru Karen Klint ikke se, at religionslighed er identisk med en ophævelse af folkekirken?

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Nej, det kan jeg ikke, og den opfattelse deler jeg faktisk med rigtig mange kloge folk i det folkekirkelige landskab, på universiteterne og inden for juraaen og alt muligt andet.

Den linje, der er repræsenteret i de forslag, jeg på Socialdemokraternes vegne er kommet med, er faktisk den linje, der har fået rigtig stor opbakning i hele det folkekirkelige landskab. Nog-

le af ordene i vores forslag findes i det papir, der er blevet omtalt som papiret fra den 23. oktober, så der er mange andre mennesker i folkekirken, der udmærket forstår, hvad det er, Socialdemokraterne taler for.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

De kloge folk, fru Karen Klint taler om, er altså dem, der ganske bevidst ad teologisk vej prøver at ophæve folkekirken, og de er ikke spor kloge, vil jeg tillade mig at sige til fru Karen Klint. De har en ganske bestemt pietistisk-kirkelig indstilling, som betyder, at de er forargede over folkekirken, og jeg synes altså, det er tankevækkende, at Socialdemokratiet nu vil springe på en aktivistisk, pietistisk-kirkelig vogn og bidrage til at underminere den folkekirke, som befolkningens store flertal er medlem af.

Jeg tror i og for sig ikke, at jeg kommer nogen vegne, men jeg vil alligevel gøre et forsøg ved på ny at spørge: Kan fru Karen Klint heller ikke se, at når man taler om øget selvstændighed og øget selvstyre i folkekirken, nedbryder man folkekirken som den institution, der simpelt hen ikke har nogen kirkelig synode eller repræsentation, der kan sætte det valgte Folketing ud af kraft? Kan fru Karen Klint ikke se, at talen og ønsket om at skabe øget selvstændighed betyder en ophævelse af den folkekirke, som det på den anden side åbenbart også hævdes at være Socialdemokratiets formål at bevare?

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg ved ikke, om et flertal af landets biskopper, mange kendte kirkejurister, en ombudsmand og formanden for Landsforeningen for Menighedsråd kan kaldes ubetydelige kirkelige aktivister, men det er faktisk fra den kant, vi har fået meget stor opbakning til de forslag, vi har fremsat i debatten om folkekirken og fornyelse af lovgivningen for folkekirken. Jeg synes ikke, de er ubetydelige, jeg synes faktisk, de er med til at give indhold i folkekirken, både strukturelt og forkyndelsesmæssigt.

Kl. 11.05

Men vi må ikke glemme, at folkekirken har to søjler: Kernesøjlen, som er forkyndelsen, og den rent strukturelle søjle. Det er i høj grad den strukturelle søjle, som vi synes er blevet lidt for umoderne med en ordning, hvor en minister i høj grad har driftsansvaret for anvendelsen af de medlemspenge, folk betaler frivilligt. Det er

den struktur, som vi synes skal til debat, og når vi taler om et økonomiudvalg, er det ikke en synode, og det ved hr. Søren Krarup ganske udmærket.

Formanden:

Tak til fru Karen J. Klint, og så er det hr. Knud Erik Kirkegaard som ordfører.

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Vi har i den konservative folketingsgruppe besluttet, at jeg i mit indlæg her i dag skal starte med at rette en appel til Folketingets partier om, at man i løbet af de kommende måneder lægger sig i selen for at få skabt et bredt funderet nationalt kompromis om de folkekirkelige forhold – et kompromis, som har bred opbakning i både Folketinget og folkekirken.

Og hvorfor nu det? Jo, fordi det er vores oplevelse, at den kirkepolitiske debat i et stykke tid har været lovlig konfliktfyldt. Der er for mange, der har haft en tendens til at male sig op i et hjørne. Blandt Folketingets partier kan jeg konstatere, at der er tre, der nu i modsætning til tidligere arbejder for en kirkeforfatning, og om det vil jeg gerne sige, at det bliver aldrig til noget, og det bør heller ikke blive til noget.

Nogle vil have, at det skal være, som det er nu, og måske oven i købet blive, som det var før. Jeg synes, der råbes lidt for meget, og at der lyttes lidt for lidt. Jeg mener, det er skadeligt for folkekirken, og hvis vi ikke passer på, kan vi hurtigt komme i en situation, hvor vi med ekspresfart nærmer os en situation med adskillelse af stat og folkekirke, hvad vi under ingen omstændigheder ønsker og vil kæmpe imod morgen, middag og aften.

Vi Konservative holder af den danske folkekirke og den danske folkekirkeordning. Vi vil gøre, hvad vi kan for at bevare den, men vi er ikke bange for at medvirke til ændringer, der netop kan bevare folkekirken, og som kan skabe sammenhæng mellem den folkekirkelige ordning og de udfordringer, der ligger i den tid, vi lever i.

Hvad kan et sådant nationalt kompromis så bestå af? Det skal jeg naturligvis ikke diktere, men jeg vil godt komme med tre punkter, som jeg mener bør indgå i et sådant nationalt kompromis.

For det første grundlaget, som er grundlovens § 4. Grundloven bestemmer, at vi i Danmark har religionsfrihed, men ikke religionslighed, dvs. at folkekirken har en særlig status i

Danmark. Det er der nogle der er flove over, men det mener jeg ikke der er grund til; jeg er stolt over det. Dette grundlag skal bevares i de forhandlinger, der måtte komme om de forskellige problemer, som vi skal have løst. Det var det ene punkt.

Det andet punkt tror jeg heller ikke vi kommer uden om, nemlig at vi skal have mere demokrati og mere åbenhed, og at vi skal arbejde for at give menighedsrådene så megen kompetence som overhovedet muligt. Jeg tror også, vi skal se på et demokratisk valgt organ på stiftsniveau, en form for stiftsråd, og jeg er også overbevist om, at vi bliver nødt til at etablere – lovfæstet eller ej – et rådgivende udvalg, der kan give indstilling til kirkeministeren om Fællesfondens indtægter og udgifter.

Endelig det tredje punkt, som jeg har argumenteret for i årevis, nemlig at vi får udarbejdet et folkekirkens kompetencekatalog med en beskrivelse af, hvem der har kompetence til hvad i folkekirken. Det kunne godt kombineres med det udredningsudvalg, hr. Jann Sjørnsen argumenterede for for et øjeblik siden.

Jeg er overbevist om, at vi vil gøre folkekirken en tjeneste ved at finde sammen om et sådant kompromis, og jeg vil gentage min appel om, at vi lægger os i selen for at opnå det, for det kan hurtigt blive for sent.

Kl. 11.10

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg vil gerne kvittere for hr. Knud Erik Kirkegaards rækken hånden frem.

Jeg synes, det er flot at bruge udtrykket »nationalt kompromis«, men det forudsætter vel også en dialog uden for Folketingssalen, og jeg lyttede mig til, at hr. Kirkegaard i slutningen var inde på at løfte dialogen helt over til det udredningsudvalg, som nogle af os har med i det forslag til vedtagelse, som vi synes, Folketinget skal vedtage på tirsdag.

Vi vil gerne være med til at lave et nationalt kompromis, men ikke hvis indholdet kun bliver status quo. Vi synes faktisk, der skal ses på nogle kompetencer, og vi synes også, der skal ske nogle ting, netop for at garantere, at vi også i fremtiden har en folkekirke.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Vi går ind i disse drøftelser, som jeg tror kommer, og som skal komme, med åbent sind.

Som jeg sagde, ønsker vi et så bredt forlig som overhovedet muligt her i Folketinget i denne sag. Der er nogle grundlæggende ting, som jeg ikke mener er til diskussion, men jeg tror alligevel, vi godt kan finde frem til enighed om noget fornuftigt. Det skal vi have en dialog om her i Folketinget. Vi skal naturligvis også have en dialog med aktørerne i de folkekirkelige landskaber, og jeg er overbevist om, at det formår vi også, hvis vi giver os tid til det og lægger os i selen i den kommende tid. Jeg tror faktisk, der er lys forude med hensyn til at nå frem til et bredt forlig om de folkekirkelige forhold.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg kan jo godt tælle til 90, og jeg kan godt se, at det forslag til vedtagelse, som Kristendemokraterne, Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet har fremsat i dag, bliver nedstemt på tirsdag. Sådan er spillereglerne jo herinde.

Men jeg vil bede om, at der måske kan blive løftet en lille flig: Hvis vi så kommer med et andet tilbud om en dialog, hvis vi kommer med et andet tilbud om, hvordan man kan få nedsat et udredningsudvalg, eller hvad det nu skal hedde, men i hvert fald et dialogforum, og hvis vi kommer med et mere pædagogisk timet tilbud, – er Det Konservative Folkeparti så åbent over for at gå i dialog med os om at få fastlagt opgaven for et sådant udvalg, der kan danne grundlag for, at vi ender med et nationalt kompromis?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Jeg tror nu ikke, at det forslag til vedtagelse, hr. Jann Sjursen har fremsat på flere partiers vegne, vil blive stemt ned, når vi når frem til tirsdag. Jeg tror faktisk slet ikke, det kommer til afstemning, for det, der vil blive vedtaget, er, så vidt jeg kan vurdere, det forslag til vedtagelse, som jeg er medforslagsstiller til, og som bekræfter grundlaget for den danske folkekirkeordning.

Men endnu en gang til fru Karen Klint: Vi er rede til en åben debat, hvor vi møder hinanden med åbent sind, for vi må lægge os i selen for at kunne skabe de broer, der skal skabes, for at vi kan nå frem til et godt forlig om den danske folkekirke.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KD):

Jeg vil også godt kvittere for hr. Knud Erik Kirkegaards og Det Konservative Folkepartis imø-

dekommehed med hensyn til at prøve at bygge bro i debatten om folkekirken.

Angående det forslag til vedtagelse, jeg har fremsat på vegne af en række partier, vil jeg spørge hr. Knud Erik Kirkegaard, om der er noget af det, der står i det, som Det Konservative Folkeparti er direkte imod. Det kan jeg for mit eget vedkommende meget dårligt forestille mig, for der står ikke f.eks. kirkeforfatning eller kirkeråd. Der står i virkeligheden noget af det, som hr. Knud Erik Kirkegaard selv lagde vægt på i sin tale, nemlig at vi skal se på kompetencefordelingen, vi skal have et kompetencekatalog, og vi skal, som hr. Knud Erik Kirkegaard jo selv har sagt tidligere, have mere demokrati. Det er præcis det, der står: »... giver folkekirken en så demokratisk og lokalt forankret ledelse som muligt, ...«.

Hvis vi skal se på substansen, og det må vi da trods alt kunne i en debat som denne, hvad er det så i substansen i det forslag til vedtagelse, jeg har fremsat på vegne af en række partier, Det Konservative Folkeparti ikke bryder sig om?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Da jeg begyndte at sætte mig ind i indholdet i forslaget til vedtagelse fra hr. Jann Sjursen, blev jeg først meget, meget overrasket. Jeg havde egentlig regnet med, at hr. Jann Sjursen på sit partis vegne ville have fremsat et forslag om etablering af en kirkeforfatning, for jeg har forstået, at det vedtog man på Kristendemokraternes landsmøde i oktober, så det var egentlig det, jeg havde forventet. Der gik lidt tid, inden jeg fandt ud af, at det ikke var det ærinde, hr. Jann Sjursens var ude i.

Men jeg kan sige om det forslag til vedtagelse, hr. Jann Sjursen har fremsat, at det ikke er sådan, at jeg løber skrigende væk, når jeg ser indholdet af det. Der er lighedspunkter mellem forslaget og noget af det, jeg fremførte i mit indlæg, og som jeg i øvrigt har fremført gennem flere år.

Kl. 11.15

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KD):

Nu har hr. Knud Erik Kirkegaard jo haft lejlighed til at studere forslaget forud for debatten. Det er stort set ord til andet, hvad der blev konkluderet på konferencen i Nyborg den 23. oktober, så det er ikke så meget mine egne ord, men vi kan jo komme tilbage til senere, hvad Kristen-

demokraterne står for rent politisk. Jeg får jo lejlighed til at holde et ordførerindlæg.

Så vil jeg godt spørge angående det forslag til vedtagelse, som Det Konservative Folkeparti er medforlagsstiller på: Er der rent faktisk ikke noget faktisk forkert i forslaget? Der står, at regeringen ikke kan virke for en adskillelse af stat og kirke, men kunne regeringen ikke gøre det, hvis den ville? Det kan godt være, den ikke vil gøre det, det har jeg nærmest forstået, men kunne regeringen ikke foreslå en grundlovsændring, hvis det nu endelig var det, den ville?

Der står i anden pind, at den evangelisk-lutherske kirke til forskel fra de øvrige religiøse samfund fortsat skal understøttes af staten. Har vi ikke tidligere i debatten konstateret, at der rent faktisk er andre religiøse samfund, der bl.a. via fradragsordninger indirekte bliver understøttet af staten? Og er det så god en vedtagelse endda, når det kommer til stykket, når man bare ser på det rent faktuelle?

Jeg kan godt forstå, at regeringen ikke vil adskille stat og kirke – det vil Kristendemokraterne heller ikke – men den har jo trods alt mulighed for f.eks. at fremsætte et forslag til grundlovsændring.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

En regering kan naturligvis arbejde for en grundlovsændring, hvis den mener, det er det rigtige. Men for Det Konservative Folkepartis og mit eget vedkommende mener vi ikke, der er grundlag for at arbejde for en grundlovsændring, og når man har den holdning, må man naturligvis operere inden for den eksisterende grundlov og ikke modarbejde bestemmelserne i den eksisterende grundlov. Derfor vil vi ikke kunne arbejde for en adskillelse mellem stat, så længe vi har den grundlov, vi har i dag, og som vi alle sammen som folketingsmedlemmer har skrevet under på at ville overholde.

Man kan jo godt føre en skatteteknisk diskussion om, hvorvidt et fradrag rent substansmæssigt er et de facto-tilskud, men det synes jeg ikke vi skal bruge dagen i dag til, for skattepolitik bruger man tid nok på herinde. I vurderingen af forslaget til vedtagelse har jeg taget udgangspunkt i grundlovens bestemmelser og grundlovens formuleringer.

(Kort bemærkning):

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg skal jo passe på med at blande mig i en pædagogisk diskussion mellem den skolelæreruddannede hr. Knud Erik Kirkegaard og den skolelæreruddannede hr. Jann Sjursen, men det generer mig naturligvis, når skolelærer Jann Sjursen begynder at påstå, at vedtagelsen er forkert.

Kan vi ikke blive enige om, at fortolkningen af denne vedtagelse er så snæver, at det ikke behøver at stå i den, at man fremhæver grundlovens § 4? Vedtagelsens to underafsnit skal naturligvis forstås set i lyset af grundlovens § 4, og de er inden for rammerne af grundlovens § 4. Er det ikke rigtigt forstået?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Jeg er meget glad for, at fru Birthe Rønn Hornbech ikke blander sig i de pædagogiske udfoldelser, hverken for hr. Jann Sjursens eller mit vedkommende. Til gengæld kan jeg sige, at jeg også er meget varsom, når fru Birthe Rønn Hornbech bruger sine juridiske kundskaber til at formulere sig her i Folketingssalen, men så vidt som jeg arme menige lægmand kunne lytte mig frem til, var det, fru Birthe Rønn Hornbech fremførte, fuldstændig juridisk korrekt.

Formanden:

Tak til hr. Knud Erik Kirkegaard, og så er det fru Lene Garsdal som ordfører.

Lene Garsdal (SF):

SF ønsker mere klarhed over folkekirkens forhold. Man skal være dybt inde i emnet for i detaljer at kunne redegøre for, hvordan de hænger sammen, og det er ikke tilfredsstillende og da slet ikke i en tid, hvor den religiøse debat er mere markant end nogen sinde. Det er et spørgsmål om både kirkens indre anliggender og spørgsmålet om økonomi.

SF anerkender naturligvis formuleringen i grundlovens § 4, selv om begrebet »staten understøtter kirken« kan give anledning til fortolkninger, som vi også hørte ved grundlovshøringen sidste år.

Paragraffen om folkekirken i grundloven har, som vi har hørt, stået uændret siden 1849, altså også beskrivelsen af forholdet mellem stat og kirke, og løftet i § 66, som skulle sikre, at folkekirkens forfatning blev ordnet ved lov, er ikke blevet opfyldt. Derfor hilser SF debatten vel-

kommen, men finder også behov for en bredere diskussion end alene om § 4.

SF ønsker en selvstændiggørelse af kirken fra staten, så vidt det er muligt med den eksisterende grundlov. På lang sigt ønsker SF en fuldstændig adskillelse af kirken fra staten, så det evangelisk-lutherske trossamfunds forhold ligestilles med andre trossamfunds, også de økonomiske.

Kl. 11.20

Grundlovens § 4 giver det evangelisk-lutherske trossamfund en særstilling ved at være den danske folkekirke, der som sådan understøttes af staten. Man kan sige, at så længe langt hovedparten af befolkningen er medlemmer, er det i orden, at staten understøtter kirken. Den understøttes økonomisk, og den form for støtte kan naturligvis diskuteres, men også på anden måde, bl.a. ved at sikre fri på helligdage og sikre religionsundervisning i skolerne, så børnene undervises i den kristne kulturarv.

Men hvad er det for et medlemskab? Det er jo ikke det samme som at være medlem af en fodboldklub eller en anden forening. SF anerkender, at ens forhold til sin gud, hvem det så måtte være, er et meget personligt og følsomt forhold, og det gælder også for de danske folkekirke-medlemmer.

Vi kan jo ikke sige, at kirkerne bliver overrendt om søndagen. Mange bruger kirken til fejring af forskellige begivenheder og passer ellers sig selv uden at have et særlig forankret forhold til kirken. Det er fuldstændig op til den enkelte at tage stilling til, hvordan man vil praktisere sine religiøse tilhørsforhold, og kirken er der for at forkynde evangeliet for dem, der ønsker det.

SF ønsker en mere selvstændiggjort kirke inden for grundlovens rammer, og skulle det lykkes, ser vi gerne, at kirken kan få en stemme, som kan blande sig i den offentlige debat.

Den religiøse debat er blevet mere markant, som jeg nævnte før, og det skal vi naturligvis hilse velkommen. For at kirken kan blive en faktor i den diskussion, er der efter SF's opfattelse behov for at få udviklet et rum og en organisation, som kan tage væsentlige spørgsmål op og give kirkens bud på dem, men som nævnt ønsker SF også en større adskillelse, så kirken kan få en større frihed til at ordne egne forhold med mindre indblanding fra staten.

Et andet væsentligt område i forbindelse med kirkens fremtid er den uklarhed, der findes om, hvordan kirkens forhold er ordnet. Vi behandlede for nylig her i salen et forslag fra Kristende-

mokraterne om at lade civilregistreringen overgå til kommunerne, og det var et forslag, som SF støttede. Vi finder, at det civilretlige er en del af statens opgaver og bør ligge i offentligt regi, og for os at se bør det også være tilfældet for navngivning og vielser, for det vil skabe klarhed over opgaverne. Naturligvis kan de, der ønsker det, på et senere tidspunkt få en religiøs ceremoni i kirken, men det religiøse bør ligge i kirkens regi og det civilretlige i offentligt regi.

I dag betaler alle over skattebilletten til præsternes lønninger, også andre trossamfunds medlemmer, og det er ikke rimeligt. Folkekirke-medlemmernes kirkeskat bør betale præstelønningerne, mens staten f.eks. kan overtage udgifterne til vedligeholdelse af historiske bygninger, som er en del af kulturarven.

Der er en række spørgsmål, der trænger sig på, når talen er om kirkens fremtid. De kan ikke løses ved spredt lovgivning, så derfor håber SF, at det vil lykkes at skabe flertal for en kommission, så vi kan få en bredere diskussion af folkekirkens forhold.

Jeg skal på vegne af SF og Enhedslisten fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse:

»Folketinget opfordrer regeringen til at nedsætte en kommission vedrørende folkekirkens forhold med henblik på en udredning af forholdet mellem folkekirken og offentlige myndigheder og at komme med forslag til, hvordan intentionerne i grundlovens § 66 kan opfyldes, og hvordan en adskillelse af stat og kirke kan gennemføres inden for grundlovens rammer, hvorved folkekirken bl.a. kan få øget indflydelse på egne forhold. Kommissionens sammensætning sker efter aftale med Folketingets Kirkeudvalg.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 18).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se foran*). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Så er det hr. Niels Helveg Petersen som ordfører.

Kl. 11.25

Niels Helveg Petersen (RV):

Allerførst vil jeg gerne sige tak til forespørgerne. Det er i sig selv meget velkomment, at Folketinget har mulighed for at få denne diskussion om

folkekirkeens forhold, men ikke mindst set i lyset af, at vi jo ved, at der inden så forfærdelig længe skal være folketingsvalg, er det selvfølgelig passende, at også folkekirkeens forhold indgår i diskussionen forud for valget.

Grundlovens § 4 er det givne grundlag for den kirkelige ordning i Danmark. Man kan diskutere, om den skal ændres og i så fald hvorledes, men det er jo en sag, der hører hjemme i en forfatningskommission. Jeg har selv gjort mig forestillinger om, hvordan § 4 kunne udformes anderledes, men for mig at se er det sådan set ikke temaet i dag. Temaet i dag er: Hvordan skal vi på det givne grundlag, som grundlovens § 4 er, indrette os med folkekirken?

Forespørgslen er anmeldt den 6. oktober, og den 23. oktober skete der noget i dansk kirkepolitik ret enestående. På initiativ af Landsforeningen af danske menighedsrådsmedlemmer vedtoges der på Nyborg Strand en opfordring til et udredningsarbejde, og både jeg selv og mit parti vil helhjertet støtte dette ønske, som også fik tilslutning fra biskopper, provster og Præsteforeningen. Men hvorfor ønsker man dette udredningsarbejde? Formanden, hr. Ejvind Sørensen motiverede det bl.a. med, og jeg citerer:

»Vi ønsker at bevare forbindelsen mellem kirke og stat, men for at bevare forbindelsen har vi behov for at justere grænsefladerne imellem, hvad der er statens rolle, og hvad der er kirkens rolle. Altså ikke nogen adskillelse, men et lidt friere og først og fremmest et mere afklaret og mere velbeskrevet forhold mellem kirken og staten.«

Hr. Jesper Langballe var så, synes jeg, uelsk værdig at sige, at når vi i mit og andre partier og altså også menighedsrådsmedlemmer interesser os for ændringer af den folkekirkelige ordning, er det af hensyn til muslimerne. Nej, det er af hensyn til folkekirken, og jeg synes, det er temmelig uforskammet at antyde, at Landsforeningen af danske menighedsrådsmedlemmer ønsker sig et analysearbejde af denne art ud fra noget andet synspunkt end et ønske om at arbejde til fordel for folkekirken.

Men hvorfor er der egentlig blevet denne diskussion? Hvordan kan det være, at der pludselig på dette tidspunkt i vores historie bliver en bred enighed i kirkelige kredse om, at man gerne vil se på grænsefladerne mellem stat og kirke? Det skyldes en lang række forhold. Det skyldes ansættelsesstop og skattestop, og jeg tror også, det skyldes den diskussion, der var om salmebogen. Der er en række sager, hvor der er op-

stået tvivl og diskussion om grænsen mellem staten og kirken, derfor er diskussionen opstået, og i stedet for at klandre andre andres motiver synes jeg, hr. Langballe burde give sig tid til lidt selvransagelse: Hvorfor kan det egentlig være, det er kommet dertil?

Jeg kan såmænd godt give min del af svaret: I store dele af de kirkelige kredse er der ikke nogen særlig tillid til det herskende flertal her i Folketinget, når det drejer sig om kirkepolitikken.

I Det Radikale Venstre har vi vedtaget, at vi selv vil sætte os for at udarbejde et forslag, nogle retningslinjer for, hvordan en kirkeforfatning kunne se ud. Vi ønsker at sætte fokus på grundlovens § 66, for vi mener, tiden er kommet til, at man – som det jo også var meningen, da grundloven blev givet i 1849 – udarbejder en forfatning for folkekirken med henblik på, at folkekirken skal have bedre muligheder for at styre sine egne indre anliggender. Det skal være sigtet, og jeg synes, at tiden nu er inde til, at man begynder at tage det, står i grundlovens § 66, alvorligt.

Da grundloven blev udarbejdet i 1848-49, stod der i bemærkningerne til § 66, at den ved lov fastsatte kirkeforfatning skulle bestemme formerne og grænserne for den medvirken, kirkesamfundet selv bør have ved sammes bestyrelse. Jeg kan gøre lige netop de ord til mine, og de er udgangspunktet for Det Radikale Venstres ønske om at give folkekirken større mulighed for at styre sine egne indre anliggender.

Kl. 11.30

Formanden:

Der er en kort bemærkning til hr. Niels Helveg Petersen fra hr. Søren Krarup.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Hr. Niels Helveg Petersen og jeg har jo fra tid til anden i den sidste menneskealder diskuteret forskellige ting, og vi har også diskuteret folkekirken. Hr. Niels Helveg Petersen står som, om man så må sige, the grand old man i Det Radikale Venstre, og jeg vil godt netop på den baggrund spørge, om han ikke selv er opmærksom på, at han betegner et brud med Det Radikale Venstres kirkepolitik.

Jeg husker min gamle far, der i 1930'erne netop ville stemme radikalt for at støtte en kirkepolitik, der havde Jørgen Jørgensen som talsmand. Når jeg nu hører hr. Niels Helveg Petersen bruge ordet kirken og tale om kirkens indre anlig-

gende i modsætning til staten – og her kommer vi så ind på noget næsten teologisk – er hr. Niels Helveg Petersen så ikke selv opmærksom på, at denne selvstændiggørelse af kirken betegner et brud med evangelisk-luthersk kristendom, hvor kirken ikke er noget, der i sig selv er en størrelse, men er det sted, hvor evangeliet lyder, og som i øvrigt borgerligt styres af landets love, sådan som det sker her i Danmark, hvor det er Folketinget, der er lovgivningsmagt? Kan hr. Niels Helveg Petersen ikke selv høre, at han hermed tegner en selvstændiggørelse af kirken, som betyder et brud med den evangelisk-lutherske kirkeforståelse, som hans parti tidligere havde?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg er ikke sikker på, jeg helt forstår dybderne i det sidste spørgsmål. Jeg skal alligevel prøve på at besvare det.

Men først til det første spørgsmål: Jamen der er da sket en udvikling i overvejelserne i det Radikale Venstre af synet på folkekirkens indretning. I mine forældres generation og i min generation indtil for ret nylig har der været den opfattelse, at man ikke skulle røre ved folkekirkens indretning. Det gik jo meget godt. Men det synes vi ikke det gør. Vi synes, at de sager, der har været, viser, at den nuværende ordning er skrøbelig over for ret tilfældigt skiftende flertal her i salen. Det er den skrøbelighed, der er blevet afsløret, og som derfor også har givet anledning til, at vi har revurderet spørgsmålet.

Hvad det sidste angår, må jeg jo henholde mig til grundlovens egne ord: Folkekirkens forfatning ordnes ved lov. Herved mener jeg, at det tydeligt er tilkendegivet i grundloven, at det altså er et anliggende for Folketinget også at beskæftige sig med folkekirkens indretning.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

§ 66 vil jeg ikke komme ind på. Jeg mener i og for sig, at den kan fortolkes ganske modsat. Folkekirkens forfatning ordnes ved lov – hvad siger det? Det siger, at det er lovgivningsmagten, der bestemmer i Folketinget, og det er en evangelisk-luthersk kirkeforståelse, som i høj grad også har været det, der var udgangspunktet for hr. Niels Helveg Petersens eget parti.

Så bruges et ord som udvikling, men har man lidt kritisk-logisk sans, er man forsigtig med at bruge sådan et ord, for det er jo bare en frase. Nej, spørgsmålet er, hvad det er, der udvikler

sig, og forholdet er jo altså, at der udvikler sig en kirkeforståelse, der er i modsætning til grundlovens, for så vidt som den er evangelisk-luthersk. Det vil sige en kirkeforståelse, som faktisk betyder et brud med det, der var også Det Radikale Venstres udgangspunkt tidligere. Blot et begreb som udtrykket indre anliggender er jeg ved at sige Jørgen Jørgensen ikke kunne have brugt, for han vidste, at der var forskel netop på de indre anliggender, der henhører under Vorherre, og det, som lovgivningsmagten har ansvaret for.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil ikke give mig til at gætte på, hvad hr. Jørgen Jørgensen ville have sagt, hvis han havde stået her i dag. Han satte sin hat, som han selv ville, og det er ikke mig, der skal fortolke, hvad han måske ville have ment i en diskussion her i 2004. Det tilkommer ikke mig, og det tilkommer efter min mening heller ikke hr. Søren Krarup.

Selvfølger det Folketinget, der skal bestemme, hvis vi skal have en kirkeforfatning. Det fremgår jo fuldstændig klart af grundlovens bestemmelse. Det er der jo ingen grund til at strides om. Det er da Folketinget, der så kan gøre det. Men Folketinget kan jo i dette tilfælde, som ved mange andre anliggender, beslutte, at folkekirken netop skal have frihed til at ordne sine egne indre anliggender.

Jeg mener ikke, at det er særlig svært, og jeg tror, at det er muligt at definere, hvad der er indre anliggender. Vi kan jo f.eks. se på, hvorledes vi har ladet de andre trossamfund ordne deres egne indre anliggender. Den praksis har vi jo i forhold til en række trossamfund. Så at finde ud af, hvad der er kirkens indre anliggender, er absolut gørligt og muligt.

Kl. 11.35

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg vil gerne lige rette en misforståelse og dermed vaske en beskyldning for uforsømmethed af mig. Jeg har faktisk ikke sagt noget om, at Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmers motiv til at bede om dette udredningsarbejdet var frygten for muslimer. Det, jeg talte om i forbindelse med muslimerne, var de politiske partier, hvor jeg stillede det spørgsmål, som enhver jo er i stand til at besvare selv: Hvad er grunden til, at den gamle partipolitiske konsensus om folkekirken er blevet brudt nu? Jeg tror godt, at hr. Niels Helveg Petersen kender svaret.

Men så vil jeg spørge: Synes hr. Niels Helveg Petersen ikke, at det er lidt besynderligt, at man fremsætter et ønske om en udredning, som hr. Niels Helveg så fuldstændig kritikløst overtager som sit, uden at have et eneste bud på, hvad det egentlig er, der skal ske? Man vil have en analysegruppe til at finde ud af, hvad det er, man selv mener. Hvad enten man vil ændre grundloven, eller man vil arbejde inden for den eksisterende grundlovs rammer, så må man dog vide, hvad det er, man vil.

(Kort bemærkning):

Niels Helveg Petersen (RV):

Jamen det har forslagsstillerne jo selv nøje gjort rede for på Nyborg Strand, nemlig at de ønsker at klargøre grænsefladerne mellem, hvad der er statens rolle, og hvad der er kirkens egen rolle. Hvordan er det gået til, at denne enhed er blevet brudt? Jeg synes faktisk, at hr. Jesper Langballe burde spørge sig selv: Hvordan kan det egentlig gå til, at der pludselig er dette ønske fra menighedsrådene, fra bisper, provster og præster om at få en sådan udredning af grænsefladerne mellem, hvad der er statens og kirkens anliggender? Det skyldes jo den administration, der har været af de kirkelige forhold og den kirkelige debat i de sidste par år. Meget enkelt.

(Kort bemærkning):

Jesper Langballe (DF):

Jeg vil gerne gøre hr. Niels Helveg Petersen opmærksom på, at menighedsrådene absolut ikke er identiske med Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, og at mange, mange menighedsråd, måske et flertal, ikke støtter den kurs her. Man kan tale om grænseflader, men man må vel så ville et eller andet med de grænseflader – hvad er det, der skal flyttes?

Jeg vil så sige noget med hensyn til grundlovens § 66. Hr. Niels Helveg og jeg har jo tyvstaret debatten her til morgen, og der gjorde jeg hr. Niels Helveg opmærksom på, at det er noget historisk og sprogligt fup, når man taler om denne løfteparagraf. For sagen var jo, som hr. Niels Helveg også godt ved, at grundlovsfædrene oprindelig mente, at der var tale om en løfteparagraf, der bebudede en kirkeforfatning, men at de meget hurtigt blev meget klogere, især Grundtvig og Frederik Barfod, og fandt ud af, at det ville være døden med en selvstyrende kirke. Siden har ordene folkekirkens forhold ordnes ved lov betydet: ordnes af Folketinget.

(Kort bemærkning):

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg synes ikke, at der er nogen grund til at diskutere, hvad der var meningen med grundlovens § 66. Det fremgår af forarbejderne fra den grundlovgivende forsamling, og det var meningen, at der skulle gives en kirkeforfatning, som gav kirken selvstyre i forhold til sine egne anliggender. Det var hensigten. Langt op i 1900-tallet var det også den herskende opfattelse, ikke mindst f.eks. for hr. I. C. Christensen, som i 1907 gjorde et stort forsøg på at få udarbejdet en kirkeforfatning. Det har været den almindelige opfattelse, at forfatningen, som det nu stod i grundloven, skulle gives ved lov, og at meningen var, at kirken derved skulle sikres et større indre selvstyre.

Første næstformand (Svend Auken):

Så siger vi tak til hr. Jesper Langballe. Den næste er fru Birthe Rønn Hornbech for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning):

Birthe Rønn Hornbech (V):

Hr. Niels Helveg Petersen sagde med stor styrke, at både biskopper og provster og Menighedsrådsforeningen går ind for at få nedsat dette udvalg, eller hvad det nu skal være. Nu vil jeg ikke påberåbe mig, at ingen ønsker en ny strukturkommission, for det tror jeg også hr. Niels Helveg Petersen godt ved. Men kan hr. Niels Helveg Petersen fortælle mig: Hvordan kan det være, at da lige præcis de samme organisationer for mindre end to år siden af kirkeministeren blev bedt om at komme med det bekendte bloktilskudsudvalgsarbejde, skrev man, at man gik helt uden om alle de her spørgsmål. Der havde man en rimelig chance for dog bare at betræde en smule jomfruelig grund, hvis det var så vigtigt at få dette retslige tussmørke, som jeg sætter stor pris på i folkekirken, afskaffet.

Kl. 11.40

Har hr. Niels Helveg Petersen noget bud på, hvordan det kan være, at de pågældende – når der sidder en biskop og en menighedsrådsformand og en provst sammen i et udvalgsarbejde, hvor det skriger til himlen, at det kunne have været godt med en udredning af stat/kirke – så ikke kan, når de selv har fået opgaven?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Hr. Eyvind Sørensen nævner i sin tale en række sager, hvor stat og kirke har været på kollisionskurs. Det er det ord, han bruger.

Salmebogssagen bliver nævnt, og bloktilskudssagen bliver nævnt i den sammenhæng, fordi det ifølge hr. Eyvind Sørensen ville give en mulighed for for staten at styre kirkens samlede økonomi. Det blev bremset, som han sagde, men det var det, der var lagt op til. Endelig har vi løn- og ansættelsesstoppet, som også nævnes som begrundelse.

Det blev draget i tvivl af hr. Jesper Langballe for et øjeblik siden, at Menighedsrådsforeningen er i overensstemmelse med sine medlemmer. Men det er den ganske tydeligt. De har holdt et stort delegeretmøde med 400 deltagere, hvor der var meget stor opbakning – på nær et par få – til den kurs, som bestyrelsen havde lagt, nemlig ønsket om at få en udredning. Det er jo engagerede mennesker i folkekirken, der står bag dette ønske, og det synes jeg bestemt ville klæde regeringspartierne at tage alvorligt.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Der burde i Folketingets forretningsorden være mulighed for, at spørgsmål og svar gik om, når der ikke bliver svaret på spørgsmålet – og nu har jeg så kun et til.

Så jeg siger bare – og jeg henviser til det sidste spørgsmål: Hvorfor løftede hr. Eyvind Sørensen og biskoppen og provsten og dem, der sad i det bloktilskudsudvalg, ikke bare en lille flig af deres problem, da de selv havde chancen for at gøre noget ved det? Er det sådan, at når man selv har muligheden, så gør man ikke noget ved det, hvorefter man går ud bagefter og forlanger, at andre skal tage sig af det? Hvad er hr. Niels Helveg Petersens vurdering af det?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Det kan godt være, at man skulle have sådan en bestemmelse om, at der skal svares på spørgsmålene. Den ville være en hård bestemmelse for nogle af de siddende ministre, men det er nu en sag for sig.

Når jeg ikke kan svare, burde der også være en bestemmelse om, at man ikke må stille spørgsmål, der ikke kan svares på. Hvordan skal jeg være i stand til at svare på, hvorfor hr. Eyvind Sørensen og en biskop og en provst gjorde

et, eller hvad de foretog sig i bloktilskudsudvalget, og hvad de siden har sagt? Hvordan skulle jeg kunne redegøre for det?

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Det er heller ikke, fordi jeg skal blande mig i et svar om, hvorfor tingene ikke blev løst for 2 år siden. Men der har vel været en proces i gang inden for de sidste 2 år, en proces forårsaget af de ting, som hr. Helveg Petersen har læst op her, om enighed og uenighed på nogle områder, en enighed om, at tingene skal forandres, men ikke med hvilke metoder de skal forandres.

Derfor kan man vel godt sige, at når vi har brevet af den 23. oktober i dag, er det også et produkt af den proces, der har været i de forskellige kredse, der er medunderskrivere på det. For tingene dumper jo ikke bare ned fra himlen, selv om vi har med kirken at gøre. Det handler jo om processer.

Men mit spørgsmål går egentlig på, om hr. Helveg Petersen ikke er enig i, at vi andre også godt kan se opbakningen til Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, bare i og med at når vi har over 2.000 selvstændige menighedsråd, så er der faktisk – efter hvad jeg har forstået – under en syvendedel af dem, der har svaret direkte til kirkeministeren. Det kan man vel tage til udtryk for, at alle de andre giver opbakning til det hørings svar, som deres egen forening har fremsendt.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg deler det synspunkt. Jeg mener, det er absolut veldokumenteret, at den holdning, som bestyrelsen og formanden, hr. Eyvind Sørensen, har fremlagt, har bred støtte i kredsen af menighedsrådsmedlemmer her i landet.

Første næstformand (Svend Auken):

Vi siger tak til ordføreren, og så går vi videre i ordførerrækken.

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Spørgsmålet om, hvorvidt præsten i Taarbæk tror på Gud på den rigtige måde, blev rejst, altså om han kunne være præst, hvis han troede på den forkerte måde. Det er sikkert et ganske interessant spørgsmål, hvis man er medlem af den forening, der kalder sig den luthersk-evangeliske folkekirke, især selvfølgelig hvis man er

medlem af den del af foreningen, der ligger i Taarbæk.

Kl. 11.45

Men for nogle af os andre kan den problemstilling godt virke lidt fjern, og under alle omstændigheder virker det fuldstændig hen i vejret, at en politisk udpeget minister i en regering, der står til ansvar over for det demokratisk valgte Folketing, i sidste ende har mulighed for at gå ind og afgøre, om taarbækpræstens tro er god nok.

Den her strid om taarbækpræsten er jo kun en i en række fejder mellem dele af folkekirken og kirkeministeren, og de illustrerer sådan set til fulde, hvor malplaceret sammenblanding af parlamentarisk demokrati og stat og kirke er.

Fejderne har fået mange til at kræve kirkeministerens afgang, og jeg ville jo ønske, at det var så let. Men jeg tror altså, at problemet stikker en lillebitte smule dybere. Det er ikke ministeren, der skal fyres, i hvert fald ikke af de årsager, men det er snarere stillingsbetegnelsen kirkeminister, der bør nedlægges.

Demokratiet i Danmark og i Europa blev etableret bl.a. ved at trække kirkens dominans tilbage, og en konsolidering og en uddybelse af demokratiet forudsætter altså, at man fører processen videre og konsekvent adskiller kirke og stat. Aktuelt er en følge af den hyppige og særlige hysteriske indvandrerdebat, at det hyppigere og hyppigere hævdes, at Danmark er et kristent land. Det er blevet sådan et stående mantra i debatten, der synes at have kristen genoprustning som modtræk til konkurrencen fra andre religioner.

I Enhedslisten ønsker vi ikke at blive gjort til part i en strid mellem forskellige religiøse retninger, og vi mener ikke, at svaret på vores tids udfordringer består i at styrke hverken den ene eller den anden eller den tredje religion. Tværtimod understreger de religiøse slagsmål behovet for at føre verdsliggørelsen af det danske samfund til bunds.

Demokratiet skal ikke reagere ved en religiøs oprustning, når samfundet forandrer sig, demokratiet skal tværtimod vise den fælles vej. Demokratiet skal nemlig omfatte alle. Religiøs oprustning ekskluderer, den udelukker. Åbenhed og demokrati inkluderer. Derfor skal kirke og stat adskilles helt.

Hvert år sidder landets skoleinspektører og tumler med skemaplanlægning i Danmark for det næste år. Når de så kommer til enten 7. eller 8. klasse, har de et ekstra problem. For det er

nemlig blevet kutyme, at i et halvt år op til konfirmationssæsonen har de klasser skemafr 2 timer en gang om ugen. Den tilpasning er speciel, fordi den gælder én og kun én af landets mange foreninger baseret på frivilligt medlemskab. Men ordningen ligger selvfølgelig i naturlig forlængelse af, at der eksisterer et særligt fag om denne forenings historie, værdier og ritualer, nemlig faget kristendom.

På samme måde kan man sige, at man har til delt privilegier, ved at staten finansierer store dele af det folkekirkelige arbejde, og at den administrerer opkrævningen af foreningens kontingent, nemlig gennem kirkeskatten. Man må sige, at hvis andre religiøse retninger ønsker bare en brøkdel af de rettigheder og muligheder, som folkekirken har, så er det oven i købet staten, der skal godkende, om det nu er en rigtig religion.

Jeg går sådan set ind for, at folk selv må om, hvad de tror på, det mener jeg ikke staten skal blande sig i. Jeg mener heller ikke, at staten skal tildele bestemte religioner bestemte privilegier. I Enhedslisten er vi store tilhængere af religionsfrihed, men vi er lige så store tilhængere af religionslighed. Det har vi ikke i dag i Danmark, hvor staten favoriserer den særlige variant af kristendommen, som folkekirken udgør.

Det har ført til et mismask af kulturværdibevarelse, religiøs propaganda, skoler, skatteopkrævning, navngivning, ægteskab, automatisk foreningstilskud osv. osv. Havde det været enhver anden religion, og havde eksemplet været ethvert andet end netop landet Danmark, ville de færreste danskere tøve med at kalde det for udemokratisk fundamentalisme.

Vi mener, det er på tide, at kirken og staten går hver til sit, og derfor har vi tidligere fremsat forslag om, at faget kristendom skulle erstattes af »livsanskuelser«, og at folkekirken selv må opkræve sine kontingenter, selv søge foreningsstøtte og hjælp til bevaring af bygninger på nær dem, som har kulturel og historisk interesse.

Vi mener, at kommunerne skal overtage registreringen af livets store begivenheder, og vi mener i øvrigt, at alle religioner må søge offentligt tilskud på linje med alle andre foreninger og uden noget som helst statsanerkendt stempel på ryggen. Demokratiet udviklede sig i skarp kamp mod kirken, og vi mener, at det brud må gennemføres.

Kl. 11.50

Det brud kan desværre ikke ske inden for den nuværende grundlov, og derfor vil vi i Enhedsli-

sten på lang sigt selvfølgelig arbejde for, at grundloven forandres. Men her og nu vil vi arbejde for at adskille kirke og stat, i det omfang det er muligt inden for grundlovens paragraffer.

Første næstformand (Svend Auken):

Der er ingen bemærkninger, og vi siger tak til ordføreren.

Så er det hr. Jann Sjursen som ordfører.

Jann Sjursen (KD):

Jeg vil godt sige tak til forespørgerne for at have rejst den her debat i dag. Jeg synes, det er fuldstændig på sin plads, at vi tager en debat om folkekirken og også gerne med udgangspunkt i grundlovens § 4.

Jeg vil indledningsvis fastslå, at vi fra Kristendemokraternes side ikke har noget ønske om at ændre § 4 i grundloven, og vi finder det helt naturligt, at det med den historie og kulturelle baggrund, vi har i Danmark, fortsat vil være sådan, at den evangelisk-lutherske kirke bliver understøttet af staten.

Det kan så diskuteres, hvordan den understøttelse rent faktisk sker, og det har også været fremme tidligere i debatten her i dag. Vi kunne måske nok, da vi hørte på fru Pernille Rosenkrantz-Theil før, få det indtryk, at der går en lind pengestrøm fra staten til folkekirken, men jeg tror altså, at det nok rent faktisk forholder sig lige omvendt, at det i praksis i økonomiske kroner er folkekirken, der understøtter staten. Men det kan man jo sætte et andet udredningsarbejde i gang med at finde ud af helt præcist, men det er ikke sådan, at staten betaler en masse penge til folkekirken.

Så er der hele det moralske aspekt i forhold til § 4, hvor man kan sige, at forskellig lovgivning måske kan understøtte folkekirkens virksomhed, og det gælder f.eks. også lukkelovslovgivningen, men meget af det er jo efterhånden – desværre vil jeg sige – også på retur.

Efter vores opfattelse er det naturligt, at folkekirken bibeholder sin særstilling, også i henhold til grundloven. Vi har altså ikke religionslighed i Danmark og skal heller ikke have det efter Kristendemokraternes opfattelse, derimod skal vi have en udstrakt grad af religionsfrihed, som det også fremgår af vores grundlov.

Jeg er enig med forespørgeren, hr. Jesper Langballe, der i sin indledning sagde, at den helt centrale opgave for folkekirken er forkyndelsen. Det synes jeg er vigtigt at holde fast i, også i en debat, som vi har her i dag.

Men vi må på den anden side også sige, at lige præcis den del måske ikke så meget er lovgivers gebet, som det er folkekirkens og præsternes og menighedernes gebet. Derimod er vores gebet at være med til at konstruere nogle af de ydre rammer, inden for hvilke forkyndelsen skal finde sted. Det er så at sige lovgivers kompetenceområde, set med Kristendemokraternes øjne.

Derfor er det også legitimt nok, når vi går ind og diskuterer folkekirkens økonomiske forhold, og der har vi jo flere gange i Folketinget fremsat forslag om, at man i højere grad får gjort det klart, hvad det er for nogle udgifter folkekirkens egne medlemmer betaler, og det skal vel være de mere forkyndelsesrelaterede udgifter, og hvad det er, som staten skal betale for, og det er efter vores opfattelse begravelsesvæsenet og også civilregistreringen, som vi ønsker overført til kommunerne, for at nævne noget her.

Strukturdebatten har fyldt meget i dag, og den fylder også meget i den kirkelige diskussion. Det kan man selvfølgelig godt undre sig over, som fru Birthe Rønn Hornbech gjorde, i forhold til hvor den teologiske diskussion bliver af. Det er jeg sådan set også enig i set udefra, men igen er det jo ikke os, der i hvert fald skal føre den teologiske diskussion her i dag, men man kan selvfølgelig godt undre sig over, at andre måske ikke gør det i højere grad.

Men når strukturdebatten har fyldt så meget, skyldes det jo de debatter, der har været inden for det folkekirkelige område i de seneste år, som altså også har givet anledning til, at nu en lang række organisationer har bedt om at få et folkekirkeligt udredningsarbejde, som skal se på kompetencefordelingen mellem de forskellige niveauer og instanser i folkekirken, skal se på, hvordan man kan fremme en demokratisk og lokalt forankret ledelse for at nævne nogle af de ting, som også er nævnt i det forslag til vedtagelse, som jeg har fremsat på vegne af mit eget parti, men også Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre.

Lige præcis det forslag til vedtagelse dækker i virkeligheden meget godt nogle af de synspunkter, som hr. Knud Erik Kirkegaard gjorde rede for i debatten i sine bestræbelser på at fremme et nationalt kompromis om folkekirken.

Derfor synes jeg da, at det her hen mod debattens formentlige afslutning kunne være relevant at høre, hvordan kirkeministeren i virkeligheden forholder sig til den anmodning, der er kommet fra en lang række organisationer på mødet den 23. oktober i Nyborg.

Kirkeministeren forbigik fuldstændig det møde i sin besvarelse af forespørgslen, og det er jo fair nok, men jeg synes også, det må være rimeligt, dels på baggrund af det forslag til vedtagelse, der nu er fremsat, dels fordi det er et bredt udsnit af de folkekirkelige organisationer, der står bag, at ministeren i dag fortæller lidt om, hvilke tanker regeringen har gjort sig på baggrund af den opfordring, der er kommet fra Nyborgmødet, og altså også her i dag er kommet fra i hvert fald tre partier i Folketinget.

Kl. 11.55

Hr. Knud Erik Kirkegaards ordførerindlæg kunne også få mig til at stille spørgsmålet: Hvilke tanker gør kirkeministeren sig om, hvad der kunne være en medvirkende faktor til, at vi får skabt et nationalt kompromis om folkekirken? Det tror jeg der er en række partier der meget gerne vil være med til her i Folketinget, og jeg tror sågar også, at en række folkekirkelige organisationer netop med baggrund i opfordringen fra Nyborgmødet gerne ville være med til det. Så hvordan stiller regeringen sig til den side af sagen?

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jeg vil da gerne benytte lejligheden til at takke også for den debat, jeg har kunnet sidde og være med til indtil nu. Jeg synes, det er meget interessant at høre, som jeg også indledte min tale med at efterlyse, hvad de forskellige partier har af holdninger til grundlovens § 4, altså til dette med, at folkekirken er den evangelisk-lutherske kirke, fordi det er den, befolkningen er medlem af, og den understøttes af staten og har en særlig stilling.

Jeg har kunnet konstatere det glædelige, kan man sige, det virkelig glædelige, at langt hovedparten af partierne her i Folketinget stadig væk slutter op om den folkekirkelige ordning, vi har, og at den skal have en særstilling. Der er lige et par enkelte partier, Enhedslisten og SF, som ikke mener det, men ellers har jeg lyttet mig til, at der stadig væk også i Folketinget er stor opbakning til folkekirkeordningen. Det er jeg meget glad for bliver bekræftet i dag.

Så har der været tale om et udredningsarbejde, om Nyborgmødet, og om, hvordan vi kommer videre. Jeg vil da godt sige, at det har været magtpåliggende for regeringen hele tiden, altså i de 3 år, regeringen nu har siddet, at få moderniseret rammerne for folkekirken på alle de områder, hvor det har været nødvendigt at modernisere rammerne. Lovgivningen og forvaltningen

har vi taget fat på, vi har luget ud i en masse bureaukrati, og vi har skabt friere forhold for søgenemighederne, sådan kan koncenterere flere af deres kræfter om det, der er deres første og fremmeste opgave, at skabe de bedst mulige forhold for evangeliets frie løb.

I det arbejde er der så også et forløb, der venter på os. Det blev jo afdækket ved regeringens skattestop; den meget fornuftige opbremsning i landskirkeskatten, som jo har været på himmelflugt i de sidste 30 år. Det var nødvendigt at bremse op og sige: Nu har vi de penge, som folkekirken medlemmer betror os på landskirkeskattens område, nu har vi dem, og dem forvalter vi. Det viste sig så, at der faktisk ikke var særlig gode systemer til at forvalte de midler.

Det er vi gået i gang med at rydde op i, få bragt orden i, få system i, så vi kan finde ud af: Hvad går pengene til? Får vi nok for pengene? Er det det rigtige, de går til? Alle de spørgsmål, hele den debat, har vi faktisk været igennem de sidste 2 år. I den forbindelse blev det også helt klart, at det er utidssvarende at have en minister, som enevældigt kan udskrive skat. Det er der ingen af mine ministerkolleger, som kan. De skal have et flertal herovre for at kunne udskrive en skat. Det er utidssvarende, det er et levn fra enevældens tid, og jeg synes og har arbejdet for, at vi skal få demokratiseret også de beslutninger om landskirkeskatten og de midler, der kommer ind ved landskirkeskatten, altså Fællesfonden, sådan at der kommer gennemsigtighed, åbenhed og demokrati også i den del af folkekirken.

Kl. 12.00

Det var derfor, jeg på regeringens vegne udsendte debatoplægget »En folkekirke – men tæt på«. Vi sendte det ud i begyndelsen af juni måned med en høringsperiode over sommeren indtil den 1. november, og som jeg sagde tidligere, så er der kommet ca. 300 høringssvar ind. Da der jo er, som fru Karen Klint helt rigtigt påpeger, omkring 2.000 menighedsråd, som kunne have svaret, plus organisationer, plus stifter, plus provstiuvalg, ja, så kunne man jo i virkeligheden have forventet langt, langt flere høringssvar.

Denne lille bog er blevet sendt ud til hvert eneste menighedsrådsmedlem i hele landet, til provstiuvalg, til stifter, til de kirkelige organisationer, og jeg tror, at hvis man talte det hele med, ville man vel komme op på, at der kunne være 2.000-2.500 høringssvar. Det er der ikke kommet. Der er kun kommet 300 – kun 300.

Vi har ikke gjort op endnu, hvordan vi skal fortolke hørings svarene. Vi har ikke analyseret dem. Det vil ske her i løbet af den kommende tid, og vi vil så selvfølgelig komme med et udspil til, hvordan vi kommer videre. Det skal regeringen nok påtage sig i respekt for både partierne herinde i Folketinget og også i respekt for alle de mange menighedsråd, folkekirkemedlemmer, organisationer – alle, som er optaget af folkekirkens sag – på samme måde som jeg mener, vi viste utrolig stor respekt for alle høringspartier, alle interessenter i folkekirken, da vi kom med det endelige bud på loven om større kompetence til menighedsrådene.

Det var jo netop den fællesnævner, som kom ud af den store høringsrunde med lovforslaget, der endte med at blive lovteksten, og som – man kan sige med stor glæde – et stort, stort flertal herinde minus SF og Enhedslisten jo støttede og stemte for. Det var netop et eksempel på den respekt, jeg mener er så vigtig at have over for alle de mange, som har et bankende hjerte for folkekirkens sag.

Så vil jeg svare på hr. Jann Sjursens spørgsmål. Hvilke tanker, spørger hr. Jann Sjursen, har regeringen gjort sig vedrørende ønsket om et udredningsarbejde, ønsket om, ja, et rådgivende udvalg og alt det, der ligger. Jamen nu er vi i gang med at analysere hørings svarene, og jeg kan love på regeringens vegne, at vi vil komme med et konstruktivt bud på, hvordan vi kommer videre, når vi kommer ind i begyndelsen af det nye år.

Vedrørende det konkrete spørgsmål fra hr. Jann Sjursen, som relaterer sig til hr. Knud Erik Kirkegaards forslag om et nationalt kompromis, kan jeg sige, at det er vigtigt for regeringen, at vi finder så brede løsninger som muligt netop ud fra det helt principielle syn på folkekirken, at folkekirken er derude, hvor mennesker lever deres liv, at det er ude i sognemenighederne, at det er de lokale folkevalgte menighedsråd, som er grundlaget og ankerpunktet for den folkekirkelige ordning.

Det er jo derfor, det var vigtigt, at debatoplægget »En folkekirke – men tæt på« kom ud, og at man tog stilling til det ude omkring i menighedsrådene, at man kom med sit bud på, hvad man ønsker, og det interessante er så, at der er så få, der alligevel har valgt at svare.

Det kunne jo tyde på, at nogle af de ordførere, der i dag her har sagt, at man egentlig er godt tilfreds med den folkekirkelige ordning, vi har, for sådan er livet herude – jeg tror, det var fru Birth

Rønn Hornbech, der sagde det – er meget godt tilfreds med den folkekirkelige ordning, vi har. Så der er såmænd ingen grund til, at vi bruger tid og kræfter på at bygge nye systemer op. Lad os få skabt gode kår for evangeliets forkyndelse her hos os lokalt, det er det, vi egentlig ønsker.

Kl. 12.05

Sådan kunne man måske godt tænke, når man ser på den lille bitte bunke af hørings svar i forhold til alle dem, man kunne have forventet ville være der, hvis der virkelig var ønsket om ændringer af folkekirkelige ordningen.

Men jeg kan love, at regeringen kommer med et bud, som favner så bredt som muligt, når vi når på den anden side af nytår – i begyndelsen af det nye år.

Første næstformand (Svend Auken):

Ministeren bedes blive stående, og inden jeg giver lejlighed til bemærkninger til ministeren, må jeg bekende, at jeg har begået en fejl ved, at hr. Søren Krarup burde have haft ordet før ministeren, men det får han så bagefter og med den fulde taletid som under første runde.

Jeg beklager det meget. Dette er en privat oplysning, men jeg sad faktisk og læste Bjergprædiken under debatten, og derfor fik jeg ikke set, at hr. Søren Krarup var noteret som taler. Det beklager jeg meget.

Den første bemærkning til ministeren er fra fru Karen J. Klint.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg skal så ikke komme med nogen bjergprædiken her, men mere forsøge at tage ministeren på ordet med hensyn til, at der skal komme et oplæg.

Jeg vil så bare gerne bede om, at det oplæg bliver udformet lidt mere i den samme ånd, som jeg hørte den konservative ordfører, hr. Knud Erik Kirkegaard, tale i om et nationalt kompromis, altså noget med en åben proces, hvor det ikke er regeringen, der går i enestue med sig selv og kommer med et færdigt produkt, som vi andre så kan have en udtaleret til. Der er faktisk mange, der gerne vil være med til at producere det produkt, vi skal ende op med omkring en moderne måde at bevare folkekirken på.

Så hvorfor er man så lukket over for at invitere andre ind i den her produktionsfase for fremtiden for folkekirken? Hvorfor vil man ikke sige ja tak til et udvalg, der gerne vil være med til at arbejde for folkekirken og ikke imod folkekirk-

ken? Hvorfor ikke benytte de tilsagn, der ligger fra flere politiske partier her, fra repræsentanterne den 23. oktober i Nyborg? Hvorfor holde fast i, at det er regeringen, der skal komme med et oplæg, i stedet for at sige: O.k., det kan da godt ske, at der er nogle, der har været hårde ved hinanden og talt om sorte holdninger og røde bundlinjer, eller hvad man nu kan finde på at sige? Hvorfor ikke samle os nu, når vi alle sammen udtrykker noget positivt, og så sige, at det er et nyt udvalg, vi vil have?

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jamen regeringen er tilhænger af fuld åbenhed og netop af at inddrage så mange som overhovedet muligt. Det er jo derfor, jeg bl.a. har indført den tradition, at når kirkeministeren fremsætter forslag på det kirkelige område, så kommer de til høring helt ud i menighedsrådene. Det har ikke været tradition før. Nu kommer de ud til høring, bredt ud, helt ud i menighedsrådene, derude, hvor mennesker lever deres liv, derude, hvor de direkte folkevalgte sidder og skal tage sig af den lokale kirkes anliggende. Det synes jeg har været meget vigtigt netop for at være så åben som muligt. Der er intet, jeg hellere vil end at være fuldt ud åben omkring den proces, vi er i.

Jeg har læst referatet fra Nyborgmødet med stor interesse, et meget fyldigt og grundigt referat, og så vidt jeg kunne læse, blev der igen og igen refereret fra Nyborgmødet, at man jo håbede, at regeringen ville komme med noget. Men det kan være, jeg har taget fejl.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg tror, vi taler lidt forbi hinanden. Det, mange af os efterlyser, er en fælles dialog. Det er ikke envejskommunikation, hvor man sender ting til høring, får et skriftligt svar ind, som man så uden en videre dialog kan forholde sig til.

Det er o.k. at have en netside, hvor folk kan skrive ind, men at man to gange har noget envejskommunikation, giver jo ikke en dialog, og det er dialogen, vi går efter. Det er den fælles proces, hvor man sidder omkring det samme bord og snakker fremtid. Det er den fælles proces. Det kirkelige landskabs organisationer beder om et udredningsudvalg, og det er den fælles proces, vi andre politiske partier gerne giver dem opbakning til.

Der behøver ikke nødvendigvis sidde politikere ved det bord, men vi skal lovgive bagefter. Men også i den proces tror jeg at dialogen, den aktive dialog, hvor man ser hinanden i øjnene, er vigtig. Og hvorfor er det, at man ikke vil den aktive dialog, men kun envejskommunikationen?

Kl. 12.10

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jamen jeg mener faktisk, at der er en vældig dialog. En dialog betyder jo samtale mellem i hvert fald to og meget gerne flere parter. Og der er jo en vældig dialog. Der er mange, i hvert fald nogle, der kommenterer de her spørgsmål. Der er også mange, der siger, det er for svært, at det er for vanskelige spørgsmål egentlig at kunne forholde sig til. Men der er en dialog.

Jeg kan kun sige, at jeg i hele min ministertid har været i løbende kontakt både med Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer på mange niveauer, med menighedsrådsmedlemmer ude i distriktsforeningerne, i sognene og deres bestyrelse, deres landsforening, deres årsmøde; jeg har regelmæssigt været i dialog med Provsteforeningen, med Præsteforeningen og haft møder med stifterne, med biskopperne. Alle, der har noget at bidrage med, skal være velkomne til enhver tid til at komme med deres, til at komme ind og snakke med mig, til at invitere mig ud. Jeg vil hellere end gerne ud og møde alle dem, som har noget at bidrage med.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Det var jo en åben og glad og optimistisk og imødekommende kirkeminister, vi hørte nu, som altså så et flertal tegne sig i Folketingssalen for den folkekirkeordning, vi har. Det er jo så også baseret på, at ministeren åbenbart er i stand til at forstå, hvad det er, fru Karen Klint siger om den folkekirkeordning, hun ønsker. Og det synes jeg er godt. Det kan være, det er høflighed. Jeg synes, det er godt klaret.

Jeg vil gerne sige, at jeg virkelig beklager, at den gamle konsensus er gået tabt. Den er uigenkaldeligt gået tabt, og jeg synes, det er sørgeligt, og jeg synes, det er tragisk, at folkekirken nu forsvares af et i denne sammenhæng spinkelt borgerligt flertal.

Jeg kan forstå, at ministeren ser lidt anderledes på det. Så vil jeg godt spørge: Er ministeren enig med mig i, at folkekirken ikke er husene, at

det ikke er præsterne, at det er ordningen. Altså folkekirken er pr. definition det, som § 4 siger, det er, nemlig forbindelsen mellem kirke og stat.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Til hr. Jesper Langballe: Jo, det er ordningen.

Men jeg har forstået ved at sidde og lytte til fru Karen Klints tale på Socialdemokratiets vegne, at fru Karen Klint understregede, at Socialdemokratiet ikke ønsker nogen ændring af grundlovens § 4. Det blev sagt meget tydeligt fra fru Karen Klints side, og det må jeg forstå som en tilslutning til den nuværende folkekirkeordning. At der så kan ske nogle justeringer, hørte jeg også godt. Men til det grundlæggende, det, vi diskuterer først og fremmest i dag, hørte jeg fru Karen Klint sige, at Socialdemokratiet stadig væk kan tilslutte sig grundlovens § 4.

Det er det, jeg bygger min optimisme på. Jeg synes, det var flot af fru Karen Klint så klart at sige det her. Jeg må gå ud fra, at fru Karen Klint dækker Socialdemokratiets opfattelse af folkekirkeordningen, og så er der da virkelig noget at bygge på. Så er der stadig væk et bredt flertal at bygge på herinde i Folketinget.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg ville da ønske, at jeg kunne dele ministerens optimisme. Jeg har lidt svært ved det og lidt svært ved overhovedet at orientere mig i landskabet, for når man på den ene side vil selvstændiggøre folkekirken og på den anden side vil bevare den nuværende folkekirkeordning, så jeg kan simpelt hen ikke begribe en lyd af det.

Men jeg vil godt lige have det slået fast: Er kirkeministeren enig med mig i, at det i virkeligheden er § 4, der definerer ordet folkekirke, at det jo faktisk er dér, vi har ordet fra, og at det vil sige, at det er ordningen, der defineres, og at det samtidig vil sige – det vil jeg også gerne have ministerens svar på – at det, som staten er forpligtet på, er det evangelisk-lutherske? Det er ikke museums værdier, det er ikke kulturarrangementer, men det er lige præcis det evangelisk-lutherske indhold, som staten skal værne om.

Kl. 12.15

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jamen det er helt korrekt. Der står jo i grundlovens § 4, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten.

Det var Madvig, der i sin tid, da grundloven blev til, netop sagde: Statskirken skal forvandles til at være en folkekirke, fordi det er den kirkeordning, det danske folk er medlemmer af. At det så var tvungent, indtil grundloven blev vedtaget, er så en anden sag.

Det er altså den evangelisk-lutherske kirke, staten skal støtte, det er ikke et kulturdepartement eller noget andet, der bliver støttet af staten. Det er det, der står i grundloven, og det er sådan, grundloven efter min bedste overbevisning skal fortolkes.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KD):

Jeg vil godt kvittere for, at kirkeministeren har været åben over for en videre dialog med de partier i Folketinget, som bakker op om § 4 for nu at bruge ministerens eget udtryk.

For at kunne nå frem til, skal vi kalde det nationale kompromiser eller en bredere forståelse for den videre vej frem, vil det så ikke efter kirkeministerens opfattelse være hensigtsmæssigt, som det sker i andre politiske sammenhænge, at der bliver indkaldt til forhandlinger om det? At regeringen måske ikke bare kommer med sit færdige udspil og siger, at så er det sådan, men at ministeren tilvejebringer et forum, hvor også de politiske partier over en bred kan mødes for at diskutere de folkekirkelige udfordringer og så måske komme ud med noget, der kunne ligne et bredt nationalt kompromis.

Det er sket i andre sammenhænge på andre politiske områder. Det kunne vel i virkeligheden også ske på det kirkepolitiske område, sådan at det ikke med hr. Jesper Langballes ord bliver sådan en snæver borgerlig flok, der bliver enige om fremtiden, men bliver en bred politisk funderet aftale.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jamen som jeg også sagde tidligere, så mener jeg, at det er utrolig vigtigt at holde sammen på så mange repræsentanter for folket, som er her i Folketinget, som muligt. At have det brede flertal, der støtter folkekirkeordningen, giver bestemt anledning til at gøre de overvejelser, som hr. Jann Sjørnsen her fremfører.

Jeg kan derfor sige, at vi selvfølgelig fra regeringens side på alle måder er interesseret i, når der nu er den gode opbakning, som jeg synes har været glædelig at få belyst i dag, at vi sim-

pelt hen lytter til hinanden og finder det, der kan bære, også fremover.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KD):

Det synes jeg lyder rigtig godt. Jeg håber, at det så også helt konkret fører til, at ministeren indkalder til nogle forhandlinger om en vej frem, ikke for folkekirken alene, men også i forhold til, hvilke eventuelle ændringer der måtte ske. Om det skal hedde et nationalt kompromis eller ej er ikke det afgørende for os.

Jeg kunne for så vidt have lyst til at lade det være ved det, for jeg synes sådan set, at det er en meget god afslutning på debatten. Men jeg vil alligevel sige, at i det kirkelige udredningsarbejde, som Kristendemokraterne og andre partier i dag har foreslået igangsat, synes jeg ikke, at det skal være et must, at det så lige bliver med de toner, som ministeren har slået an.

Hvis vi ser bort fra selve udredningsarbejdet, er der så noget i indholdet, altså selve substansen, i de hovedpunkter, der er nævnt i forslaget til vedtagelse, der er ministeren meget imod? Så kan man diskutere formen, hvorunder man skal drøfte de ting. Men er der noget af substansen, som ministeren på forhånd synes er helt gal at drøfte?

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jeg synes, at til mange af de pinde, der bliver nævnt i hr. Jann Sjursens forslag til vedtagelse, kunne man i virkeligheden sige, at sådan er det allerede. De første tanker, jeg fik, da jeg læste det, var: Jamen er det ikke sådan, altså det med friheden og den lokale forankring og lokalt så stor indflydelse som muligt?

Det er i hvert fald det, regeringen har arbejdet på at styrke i de 3 år, der nu er gået, og som jo også partier herinde bredt har støttet. Så jeg synes, at det nu er vigtigt, af respekt for dem som dog har ulejliget sig med at svare på det debatoplæg, regeringen har sendt ud til alle landets menighedsråd, at vi får mulighed for at analysere svarene, får gjort op, hvor fællesnævneren ligger i den sammenhæng. Og så vil jeg tage initiativ til det videre arbejde med alle de spørgsmål, som bliver rejst også her i dag, når vi når hen i begyndelsen af det nye år.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Ministeren filosoferede lidt over, hvordan det kunne være, at der var kommet så relativt få svar. Tror ministeren ikke, at det kan have at gøre med, at mange menighedsråd ligesom holder sig til det svar, som er givet fra Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, som jo er et ønske om et udredningsarbejde? Det var det første spørgsmål.

Det andet er: Jeg forstår, at ministeren forholder sig åbent lyttende til de høringssvar, der er kommet, og det synes jeg er sympatisk, og det er da glædeligt at høre. Jeg synes bare, at jeg ved debattens slutning vil understrege, at jeg ville finde det helt uforståeligt, hvis regeringens overvejelser ender ud i, at man ikke skal foretage sig noget, og at man afviser et udredningsarbejde af den type, som Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer har fremsat ønske om.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Det er besynderligt, at hr. Helveg Petersen overhovedet kan tænke på, at regeringen ikke skulle ønske at foretage sig noget. Alt andet lige er det regeringen, som har udsendt debatoplægget, og som har rejst denne debat, fordi det blev afdækket i forbindelse med skattestoppet, at der var rod i Fællesfondens økonomi, at der ikke var et budget, der hang sammen, at der var optaget lån til drift, at man simpelt hen ikke havde overblik over, hvilke økonomiske skibe – nu er det billede blevet brugt tidligere i dag, så skal vi også bruge det i denne her sammenhæng – der var sat i søen, hvad de i virkeligheden ville koste, og hvordan man skulle finansiere dem.

Det var jo det, jeg overtog, da jeg blev kirkeminister for 3 år siden, og arbejdet med at få ryddet op i det her har så afdækket det demokratiske underskud i den centrale folkekirkelige økonomi. Jeg har efterlyst en debat om, hvordan demokratiet skal indføres, for der skal være demokrati, der skal være nogen, der kigger ministeren over skulderen, ellers er der en alt for stor fristelse til at sidde bag sit skrivebord og lade skatten stige på bekostning af medlemmerne. Man stikker fingrene ned i lommerne og hiver lidt flere penge op, og der er ikke nogen, der kan gå ind og kontrollere det.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Det er med vilje, at jeg helt har undladt at komme ind på folkekirkens økonomiske anliggender. De er selvfølgelig meget væsentlige, og en del af dem må behandles på normal vis i Finansudvalget.

Hvad vi her har af anliggende er jo ikke kun et spørgsmål om, hvorledes man i fremtiden skal styre folkekirkens økonomi – det er også vigtigt – men i allerhøjeste grad et spørgsmål om at komme noget videre i spørgsmålet om at få udredt og analyseret grænsefladerne mellem stat og kirke. Det er til den side af sagen, at jeg håber, at ministerens og regeringens overvejelser ender ud i åbenhed over for de tanker, der er kommet fra menighedsrådene.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jamen vi er utrolig meget lyttende. Det skal man være. Folkekirken har jo ikke en stemme eller et organ, der taler på folkekirkens vegne, så derfor må det være alle de millioner af stemmer, som det kor af folkekirkemedlemmer jo udgør, der skal lyttes til. Det er det, der er vigtigt; det er det, der hele tiden har været regeringens dagsorden; det er det, vi har praktiseret ved at sende lovforslag helt ud i menighedsrådene; det er det, jeg har praktiseret ved at tage rundt.

Jeg tror ikke, at der er nogen kirkeminister, der har rejst så meget rundt i det danske land og besøgt så mange menigheder, sognegårde og kirker, som jeg har i de 3 år. Jeg tror, at det er op mod 300 møder, jeg har været ude til i landet.

Det er jo netop alt sammen for at lytte, for at høre, hvad det er, der rør sig, hvad det er for ønsker, man har, hvordan man synes, at tingene skal være, hvad vi kan gøre bedre, hvordan vi kan luge ud i bureaukratiet, hvordan vi kan forenkle tingene, så der bliver plads og tid til det, der er kirkens væsentligste formål, nemlig at forkynde evangeliet.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Det er mere en kommentar end et spørgsmål. Fru Karen J. Klint rejste jo spørgsmålet og syntes ikke, at det var så meget med de 300 menighedsråd, der havde afgivet høringssvar, og ministeren, hørte jeg, nærmest konkluderede – og det ville jeg også gøre – at der altså ikke er sådan revolution i de 1.000 menighedsråd, som vil have det hele lavet om.

Kl. 12.25

Jeg vil godt lige minde om, at 300 jo ikke er så ringe, når man ved, at menighedsrådsforeningens formand har sendt brev til hvert eneste menighedsråd og bedt dem om at lade være at udtale sig, fordi, må man tro, han vil bestemme det hele.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Det var jo mere en kommentar, end det var et spørgsmål, og jeg vil sådan set lade fru Birthe Rønn Hornbechs kommentar stå, for den jo rummer en god portion sandhed.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er den sidste spørger på min liste fru Lene Garsdal.

(Kort bemærkning).

Lene Garsdal (SF):

Kirkeministeren sagde i sin opsamling, at SF ikke støttede den nuværende folkekirkeordning. Nu sagde jeg i min ordførertale rent faktisk, at vi støttede op om de der formuleringer, der er i § 4, men at SF's ærinde er en så stor adskillelse som muligt inden for de rammer, som grundloven sætter. Derfor vil jeg gerne høre, når nu ministeren samtidig konkluderede, at fru Karen J. Klint støtter folkekirkeordningen, i og med at hun anerkender § 4, hvorfor det ikke skulle gælde for SF.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jeg synes da, det er rigtig godt, at SF også støtter grundlovens § 4, altså at den danske folkekirke har en særlig stilling, for det er jo det, der står i § 4. Det ville kun glæde mig, for jo flere partier, som kan støtte den utrolig gode kirkeordning, vi har i Danmark, jo bedre er det da, så hvis jeg har misforstået SF's ordfører, kan jeg kun beklage det og glæde mig, hvis det hermed bliver præciseret, at SF også støtter grundlovens § 4.

(Kort bemærkning).

Lene Garsdal (SF):

Nu har jeg jo lyttet til den lange diskussion og også til den diskussion, der er rejst i forbindelse med hr. Jann Sjursens og andres oplæg, og der hører jeg ikke, at ministeren kommer med nogen klar tilbagemelding om, hvorvidt hun ønsker at indkalde de politiske partier.

Er det rigtigt forstået, at ministeren stadig væk siger, at ministeren lytter, men at den samtale, som er blevet efterspurgt både af fru Karen Klint og af flere andre, ønsker ministeren ikke? Er det rigtigt, at ministeren kun ønsker at lytte og ikke ønsker dialog?

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jeg kan kun sige, at jeg om nogen ønsker en dialog og en samtale. Jeg synes bare ikke, at jeg i respekt for dem, der nu har svaret på debatoplægget »En folkekirke – men tæt på«, kan drage nogen konklusioner i dag, og at det er nødvendigt, at jeg lige må have tid til at analysere det til bunds.

Jeg skal sørge for, at Kirkeudvalget får høringsvarene og også sammendraget. Jeg vil, så snart jeg ligesom har gjort regeringens stilling op, tage kontakt både til Folketingets partier og til de folkekirkelige organisationer med henblik på det videre forløb. Det kan jeg love fuldt ud. Det er den fremgangsmåde, vi hidtil har benyttet os af, og den vil jeg selvfølgelig også benytte mig af.

Jeg synes, at det er så godt og så glædeligt, at så mange af partierne her stadig væk kan støtte grundlovens § 4 om folkekirkens særstilling. Det er da et glædeligt budskab at sende ud her i adventstiden og op til jul.

Første næstformand (Svend Auken):

Jeg siger tak til ministeren, og så giver jeg ordet til hr. Søren Krarup, og det er stadig væk første runde. Det vil sige, at hr. Søren Krarup har sin fulde taletid i henhold til forretningsordenen. Jeg beklager endnu en gang.

Søren Krarup (DF):

Det er tilgivet.

Første næstformand (Svend Auken):

Adventstiden melder sig.

Søren Krarup (DF):

Hvad er det kirkelige landskab? Jeg spørger, fordi udtrykket bruges i den skrivelse, Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer har sendt til Folketingets Kirkeudvalg, og i hvilken skrivelse menighedsrådsforeningen anmoder kirkeministeren om at nedsætte et udredningsudvalg.

Det kirkelige landskab? Det er repræsentanter for dette kirkelige landskab, der skal befolke

dette udredningsudvalg til forandring af den danske folkekirke. Men det fine ved folkekirken er, at det kirkelige landskab er alle døbte danskere. Dåben gør os alle lige i forhold til Vorherre. Dette er som bekendt ikke blot evangeliets pointe, men også kernen i den lutherske reformations opgør med en katolsk kirkelighed, der sondrede imellem læg og lærd. Dåben gør os alle lige for Vorherre, og det fine ved folkekirken og dens ordning er, at i folkekirken er vi alle lige og derfor også lige kirkelige.

Kl. 12.30

Det kirkelige landskab i folkekirken er os alle. Det kirkelige landskab i den evangelisk-lutherske kirke, der er den danske folkekirke, består af alle døbte danskere. Derfor er ingen mere kirkelig end andre. Derfor kan der ikke sondres mellem læg og lærd. Men naturligvis er det ønsket om at reservere folkekirken for de særlig kirkelige, der som sådanne udgør det kirkelige landskab, der ligger bag dette ønske om et udredningsudvalg, som skal forandre folkekirken for til sidst – hvem ved – at skille stat og kirke.

Dette er jo den underliggende strøm i den kritik af den danske folkekirke, der i øjeblikket velder frem. Baggrunden kan være forskellig. Der er den politiske korrekthed, der med udgangspunkt i oplysningstiden rider en rent humanistisk kæphest og ikke vil vide af noget fællesskab imellem folk og kirke. Der er også en multietnisk ideologi, der i takt med den muslimske indvandring i Danmark ønsker at likvidere folkekirken som folkets kirke, fordi i selve folkets begreb eller virkelighed er denne ideologi ubekvem og ubehagelig. Og der er almindelig holdningsløshed og åndløshed, som er fremmed for både den kristelige og historiske eksistens, der kommer til udtryk i folkekirken.

Men det lykkelige ved situationen er jo, at folkekirken er lige så selvfølgelig, som den er grundfæstet i Danmark. Kritikken – nu også fra Menighedsrådsforeningen – er ikke andet end skum på bølgerne. Den danske folkekirke lever sit solide, selvfølgelig liv ude i de danske landsogne, hvor folket som noget selvfølgeligt slutter op om kirken uden hverken at overrende eller at overspænde den.

Folkekirken er netop en folkelig størrelse, for der er jo den enkle omstændighed, at den allerstørste del af det danske folk tilhører den evangelisk-lutherske kirke, der gør denne kirke til folkekirke; et lykkeligt vidnesbyrd om det danske folks fællesskab, en folkelig manifestation, som ingen overspændt kirkelig sektarisme skal

have lov at fordærve, og et folkeligt fællesskab, som netop har sin mere eller mindre bevidste baggrund i det evangelium, der gør os alle lige for Vorherre.

Det foreslåede magtudredningsudvalg skal ifølge skrivelsen til Kirkeudvalget også gøre folkekirken mere egnet til at varetage sit grundlæggende formål. Folkekirkens grundlæggende formål er evangeliets forkyndelse, basta. Hverken mere eller mindre. Og troen på, at der skal specielle kirkelige strukturer og udredninger til for at varetage dette grundlæggende formål, er naturligvis ensbetydende med en overtro på midlerne, som bringer formålet i foragt. Nej, evangeliet skal forkyndes, og i den gældende danske folkekirkeordning er det evangeliets forkyndelse, der som det ganske selvfølgelig er sat som målet.

Tillad mig at sige med min erfaring efter snart 40 års præstetjeneste i dette land: Gud ske tak og lov for den danske folkekirke, som tjener til at samle det danske folk om evangeliets forkyndelse, og hvor ingen er mere lige og derfor mere kirkelig end andre.

Første næstformand (Svend Auken):

Vi beder taleren om at blive stående.

Der blev lagt 2 minutter til taletiden, som en, synes jeg, rimelig kompensation for, at hr. Krarup før blev nægtet adgang til talerstolen.

Der er to bemærkninger til dette indlæg. Den første er fra hr. Jann Sjørnsen, og derefter er det fra hr. Niels Helveg Petersen.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KD):

Først en kommentar, for jeg synes sådan set, at hr. Søren Krarup gør den politiske samtale unødigt svær ved at pådatte en række partier, en række folkekirkelige organisationer lige præcis den holdning, at de går ind for, at stat og folkekirke skal adskilles. Det er jo det, hr. Søren Krarup gør i sit indlæg. Alle, der går ind for et folkekirkeligt udredningsarbejde som foreslået på Nyborgmødet den 23. oktober, går ind for at adskille stat og folkekirke. Det gør den politiske samtale, samtalen i det hele taget omkring folkekirkelige forhold unødigt besværlig. Det var bemærkningen.

Så kommer mit spørgsmål: Når hr. Søren Krarup meget rigtigt siger – og hr. Langballe har også sagt det tidligere i debatten – at den centrale opgave er, at evangeliet bliver forkyndt, hvilket jeg er helt enig i, er det så ikke også legitimt

at diskutere midlerne, hvormed det sker? Eller er evangeliets forkyndelse ene og alene det, der sker på prædikestolen hver søndag kl. 10 eller deromkring?

Kl. 12.35

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Med hensyn til bestemmelsen af det kirkelige som noget magtbevidst, så må jeg jo altså tilstå, at jeg har mere end en menneskealders erfaring i de dele, og jeg vil sige, at blot denne formulering, som jeg anvendte, det kirkelige landskab, der altså er et ganske bestemt og netop ikke, som jeg siger, er alle barnedøbte kristne i dette land, antyder, at kirkeligheden har sine ganske bestemte grænser og derfor også sit ganske specielle formål.

Jeg skal ikke nægte, at jeg på baggrund af 40 års deltagelse i den folkekirkelige debat aner en meget, meget bevidst magtsyge i denne formulering. Det beklager jeg, men jeg mener ikke, at den opfattelse af kirkelig kan forstås på anden måde. Det var det, jeg forsøgte at sige i mit indlæg, at med evangelisk-luthersk er der ikke nogen særlig kirkelighed; der er alle døbt i kirken, og der er ikke tale om, at organisationer kan føre sig frem som de særlig kirkelige. Og gør de det, så aner man hensigten og bliver forstemt.

Med hensyn til ...

Første næstformand (Svend Auken):

Det må vi vente med til næste gang.

Hr. Jann Sjørnsen.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KD):

Jeg må jo bare konstatere, at hr. Søren Krarup gør sig fuldstændig til herre – om end ikke Vorherre – over de holdninger, der bliver fremført fra forskellige folkekirkelige organisationers og partiers side i diskussionen om, hvad det rent faktisk betyder, det, man vil, og det, man siger. Men det kommer vi vel ikke videre med.

Men det spørgsmål, som jeg så stillede til hr. Søren Krarup, og som jeg gerne vil have svar på, var jo netop, om evangeliet, som skal forkyndes – den centrale opgave for folkekirken – kun skal forkyndes søndag kl. 10.00, eller om det ikke sker på mange andre tidspunkter og i mange andre sammenhænge i øvrigt, og om ikke det for så vidt er værd at drøfte, hvis man i øvrigt finder det helt centralt for vort folk og for vort land, netop at evangeliet forkyndes.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Der kommer vi nok til den helt afgørende forskel på hr. Sjursen og mig, for hvad er evangeliet? Det er et ord, der tilsiges: Du har dine synders forladelse. Det er det, der siges. Det er ikke kun søndag kl. 10.00. Det siges, hvor som helst det bliver forkyndt, men det er såvist et ord, der siges, og det er altså ikke noget med bestemte organisationer eller andre strukturer eller noget i den stil, der skal til, for at det kan siges.

Evangeliet er et ord, der siges, og der hersker den fuldstændige frihed i folkekirken, at der ikke er nogen, der er mere kristelig eller kirkelig end andre og derfor har en større basis eller en større garant for, at man kan sige det rigtigt og skal have lov til at sidde på de rette strukturer.

Der er nok en ganske afgørende forskel på hr. Sjursen og mig i forståelsen af, hvad evangeliet er, og hvad det er, der skal siges. Jeg tror, det er det, der er baggrunden.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Ved en fejl kom hr. Krarup til at være sidste taler, og det er jeg sådan set ret ked af, for jeg synes, hr. Krarups indlæg her til sidst netop meget godt illustrerer, hvorfor der er så delte meninger om kirkepolitikken netop nu.

Hr. Krarup sagde, at der var sådan tre grupper, der ville have et sådant magtudredningsarbejde. Det var dels nogle, der var levn fra oplysningstiden og stod for den politiske korrekthed, det var nogle, som var optaget af det multietniske, og så var det – selvfølgelig – folk, der repræsenterede ren holdningsløshed. Alt sammen bundet sammen i det sidste indlæg med magtsyge.

Men når man har den holdning over for seriøse forslag om f.eks. et udredningsarbejde, fremsat af folk, som er dybt engagerede i den danske folkekirke, så får debatten altså en meget skæv tone og en meget ubehagelig tone.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Jeg kan kun sige, at interessen for tonen aldrig har været en, jeg har dyrket meget. Jeg er fuldstændig klar over, at der fra en vis side her i salen, også i offentligheden, er en interesse i at mistænkeliggøre folkekirken, fordi vi er nogle stykker, der altså skal være de særlig gruelige, som støtter den, og derfor kan man ikke støtte folkekirken.

Jeg må indrømme, at jeg ikke kan tage det alvorligt, og jeg synes, en sådan argumentation er et vidnesbyrd om, hvilket letfærdigt forhold man har til den folkekirke, man i øvrigt siger man støtter. Hvis det, at hr. Jesper Langballe og jeg støtter folkekirken, skulle føre til, at folk begyndte at tage afstand fra den, så har de jo dokumenteret, hvor lidt vægt der overhovedet er i det, de siger og står for.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Det er jo så endnu en gang slået fast, at hvis man tillader sig at have en anden opfattelse end hr. Søren Krarup, bl.a. at der er brug for at se på grænserne mellem stat og kirke, ja, så er det udtryk for magtsyge, og så vil man i virkeligheden ikke folkekirken noget godt. Det er vel nok et godt budskab at sende til Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer og alle medlemmerne af menighedsrådene landet over, som har en anden opfattelse.

Kl. 12.40

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Jeg vil godt gøre hr. Helveg Petersen opmærksom på, at Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer ikke er menighedsrådsmedlemmerne, og jeg kan fortælle, at det menighedsråd, jeg er formand for, ikke er medlem.

Jeg vil sige, at vi meget bevidst ville undgå at være medlem, fordi vi ville understrege, at denne forening, der netop har en interesse i at herske over folkekirken – jeg beklager, men jeg aner en magtbevidsthed i den – ønsker vi ikke at være medlem af, og jeg siger, at vi i virkeligheden er repræsentative for de fleste menighedsrådsmedlemmer. Det er min påstand, men den kan godt være rigtig alligevel.

Derfor vil jeg altså sige med hensyn til forargelsen over tonen, fordi man tillader sig at forholde sig kritisk til folk, der kalder sig kirkelige i modsætning til de andre, der åbenbart ikke er rigtig kirkelige, at jeg har svært ved at være forarget over, at man faktisk tillader sig at sige, hvad man mener i den sammenhæng også, fordi det faktisk har en vis relevans.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg hører til dem, der ikke kan blive forarget over, at folk siger, hvad de mener, men jeg kan blive forarget, hvis man ikke giver den samme

frihed til, at andre også får lov til at sige, hvad de mener. Og der er vi måske lidt ved sagens kerne. Er der kun én måde at elske folkekirken på? Er der kun Dansk Folkepartis måde at respektere folkekirken på?

Hvorfor er alle vi andres kærlighed over for folkekirken ikke lige så god som den, hr. Søren Krarup står og taler for? Hvorfor vil hr. Søren Krarup heller ikke være med til at adskille det og se på, at der altså også er noget, der hedder rammerne omkring kirken. Det er jo dem, vi sætter til debat, det er jo ikke forkyndelsen, vi sætter til debat. Det er rammerne for, hvordan forkyndelsen kan nå ud til så mange som muligt, sådan at man ikke står og skal forkynde for tomme kirkebænke, vel vidende at man jo også forkynder uden for kirken. Det er jo rammerne og alle de andre spilleregler, vi sætter til debat.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Hvis rammerne spiller en rolle for forkyndelsen, så er forkyndelsen ikke det, den skal være: et frit ord, der lyder netop til trøst og opmuntring.

Det er hele denne tro på, at der skal bestemte strukturer til i folkekirken, før den kan være folkekirke, der er en dyb foragt for folket, for evangeliet og også for friheden.

Nej, evangeliet lyder, også selv om der kun sidder to i kirken, og hele denne tro på, at man skal have rigtig mange ind i kirken, for at kirken er effektiv, er en foragt for kirken som kirke, er en foragt for det folk, der skal stå frit i forhold til forkyndelsen.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg tror nu, der er mange præster, der synes, det er en fornøjelse, at netop deres kirker er godt fyldte, så det gør arbejdet lidt mere spændende.

Jeg tror egentlig også, at hr. Søren Krarup er meget glad for, at der er nogle organisationer, der eksisterer på området, også organisationer, der f.eks. forhandler præstens løn. For hvis man kun havde det frie ord og forkyndelsen og ikke havde alle de andre systemer omkring kirken, så kunne det måske være, at præster havde nogle andre arbejdsforhold og en noget lavere løn, end de har i dag. Jeg siger ikke, at præster har en god løn, men jeg siger, at der trods alt er nogle, der tager vare på præsternes løn.

Der er også andre forhold, praktiske forhold, inden for folkekirken, som nogen skal tage vare på. Hvorfor må de ikke være til åben dialog i

bredden i de politiske partier? Hvorfor er det bare en lille snæver elite i Dansk Folkeparti, der har det helt rigtige svar på, hvordan tingene skal se ud?

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Jeg spørger mig selv, om fru Karen J. Klint ikke selv kan høre, hvordan det, hun fremfører, er en kompromittering af netop det, der er folkekirken anliggende, en fri forkyndelse, uden at der er bestemte typer eller organisationer eller rammer, der skal bestemme ordets løb.

Det, som jo virkelig er det betænkelige i denne situation, er, at det, der var en folkelig bevægelse, nemlig Socialdemokratiet, har udviklet sig til en politisk korrekt, ideologisk, ikke bevægelse, men organisation, og at den brede folkelige solidaritet, der var bl.a. med folkekirken, tilsyneladende er svigtet i Socialdemokratiet.

Jeg synes, det er så sørgeligt, og når jeg nu hører fru Karen J. Klint tale om alle disse rammer osv., der skal til, for at evangeliet kan lyde rigtigt, at kirkerne skal være fyldte, som om hele denne interesse i antallet er afgørende for evangeliet, så må jeg sige, at der er sket et sørgeligt forfald i det, der faktisk i min ungdom var en folkelig bevægelse med en kirkeminister, Bodil Koch, der i høj grad havde respekt for det ord, der skulle lyde i kirken, uanset om der sad 10 eller 100.

Kl. 12.45

Første næstformand (Svend Auken):

Så siger vi tak til hr. Søren Krarup. Og hr. Søren Krarup er ikke den sidste deltager i debatten.

Det er først hr. Jesper Langballe som ordfører for forespørgerne, der har bedt om ordet, derefter fru Birthe Rønn Hornbech.

Sådan er rækkefølgen. Hvis vi går over i anden runde, så er det ordføreren for forespørgerne, der først har ordet, og derefter fru Birthe Rønn Hornbech som ordfører.

Jesper Langballe (DF):

Jeg kan ikke rigtig finde ud af det. Somme tider har jeg jo en fornemmelse af, at hr. Niels Helveg Petersen har en ræv bag øret. Jeg kan ikke rigtig finde ud af, om det var mod bedre vidende, hr. Niels Helveg Petersen stillede det spørgsmål, om det kunne være tilfældigt, at der kun var kommet 300 hørings svar.

Jeg kunne have lyst til at stille kirkeministeren det spørgsmål, men det vil jeg nu ikke gøre,

det vil jeg forsåne kirkeministeren for, men nøj med at sige det som min egen kommentar, om ikke der måske kunne være reaktioner i det såkaldt kirkelige landskab, der var årsag til, at der kun var 300 høringsvar. Fru Birthe Rønn Hornbech har allerede været inde på det og antydet det.

Jeg må jo sige ligeud ved denne lejlighed, nu, da det er bragt på bane, at jeg faktisk synes, at landsforeningens formands obstruktion af demokratiet har været under al kritik i denne her sag. Det begyndte med, at han fuldstændig helhjertet bakkede bloktilskudsudvalgets indstilling op om, hvordan Fællesfonden skulle administreres; derefter vendte han hundredefirs grader.

Og da så Kirkeministeriet gjorde det yderst prisværdige, som jeg godt kunne ønske mig blev et fast led i det folkekirkelige demokrati, at denne udmærkede og letlæste pjece, »En folkekirke – men tæt på«, blev sendt til høring, ikke bare i organisationerne, men ud i menighedsrådene, for det er faktisk dem, der er direkte valgt af befolkningen til at tage sig af den lokale kirke, så obstruerede man det ved at sende et brev ud til samtlige menighedsrådsmedlemmer, hvor man anbefalede dem ikke at svare, men hvis de havde lyst til at svare, så var der sådan lige her skitseret, hvad de passende kunne svare kirkeministeren.

Det er ikke værdigt, og jeg vil sige, at der jo er det med det kirkelige landskab – det kan man sige, hvis man skal anskue sagen demokratisk – at det jo er alle de indirekte, indirekte, indirekte valgte, mens menighedsrådene og Folketinget jo faktisk har det til fælles, at vi er demokratisk repræsentative, for vi er direkte valgt af befolkningen.

Så vil jeg godt til allersidst sige noget om de socialdemokratiske menighedsrådsmedlemmer, som jeg også synes har mødt en foragt og en nedladdenhed i disse her sammenhænge.

I 1930'erne, da Socialdemokratiets parole var, at man skulle ind i alle folkevalgte udvalg og råd, også menighedsrådene, begyndte socialdemokrater at myldre ind i menighedsrådene. Og jeg ved, at mange præster var glade for den socialdemokratiske deltagelse, for de sagde, at disse mennesker ikke var specielt loyale over for en patenteret kirkelighed, og derfor var de faktisk loyale over for sognekirken.

Nu har det jo været sådan, at Socialdemokratiet har haft den politiske parole, at man skal holde fred med de hellige, det vil sige, at den

hvepserede, der hedder folkekirken, skal man ikke stikke fingrene i, hvis man er en klog regering. Men så kom jo Bodil Koch, som det allerede har været nævnt, som kunne lave nogle skøre ting, bl.a. en strukturkommission, som heldigvis blev sprængt, men hendes oprigtige kærlighed til folkekirken var der ingen tvivl om.

Jeg synes, at de socialdemokratiske menighedsrådsmedlemmer rundtomkring i landet virkelig skulle tage og besinde sig på, hvad det er, der sker; om det, der sker nu, er det, de ønsker, ikke kun fra landsforeningens side, men også fra en socialdemokratisk folketingsgruppe, hvis udmeldinger om folkekirken simpelt hen er så flagrende og så selvmodsigende, at det ikke er til at finde ud af, hvad det er for en folkekirke, man giver sin stemme, hvis man stemmer på Socialdemokratiet.

KL 12.50

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg synes, der da er et par ting, der svæver i luften med hensyn til Socialdemokratiets holdninger, og derfor vil jeg godt her i anden runde stille et par spørgsmål til Socialdemokratiet.

Først vil jeg da meget spændt spørge, hvad Socialdemokratiet vil stemme til det forslag til vedtagelse, som Dansk Folkeparti, Venstre og Konservative har fremsat, for den socialdemokratiske ordfører har jo bedyret, at man fortsat går ind for, at grundlovens § 4 skal bevares. Så er der også kun ét svar på det forslag, vi har fremsat, nemlig at stemme ja.

Så har den socialdemokratiske ordfører jo flere gange nævnt begrebet dialog. Jeg er meget enig med den socialdemokratiske ordfører i, at det jo er godt med dialog i kirken, men det har vi da så sandelig også. Nu har vi altså hørt, at kirkeministeren meget nøje vil overveje disse høringsvar, og det synes vi så ministeren skal have tid til. Men jeg vil da ikke undlade at gøre opmærksom på, at ministeren – og enhver minister – jo til enhver tid kan nedsætte alle de kommissioner og udvalg, man vil; det behøver man ikke at spørge Folketinget om.

Det, jeg vil spørge fru Karen Klint om, er: Hvorfor kommer fru Karen Klint ikke med Socialdemokratiets holdninger til den kirkeforfatning, eller hvad det er, man vil have, her i Folketingssalen, og så følger det op i den dialog, fru Karen Klint gerne vil have, og som jeg gerne vil have med Socialdemokratiet, følger det op i Kirkeudvalget ved at få noget udredningsmateriale frem, som vi kan diskutere i Kirkeudvalget?

Der er jo vide muligheder. Det kan jo ikke være sådan, fordi der eventuelt måtte blive nedsat et eller andet udredningsudvalg, at vi, Folketingets partier, de folkevalgte i modsætning til kirkernes organisationsfolk, så ikke kan få en dialog.

Jeg vil opfordre fru Karen Klint og andre partier til, at vi følger op på de forslag, der drøftes her i Folketingssalen, og at de ikke bare får lov at ligge. Der er jo alle muligheder for os.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det fru Karen Klint som ordfører i anden runde.

Karen J. Klint (S):

Jeg vil gerne gentage, at Socialdemokraterne er for, at vi har en folkekirke i Danmark, at vi har en bred og åben og rummelig folkekirke. Det er måske nu mest, hvordan nogle af de praktiske forhold skal være omkring kirken, vi er uenige i, og også i procedurerne for, hvordan vi fornyer mange af rammerne omkring folkekirken.

Vi deltager gerne i en dialog også om udredningsarbejdet. Vi har bare haft den holdning, at vi ikke på forhånd skal have en facitliste, der snævrer udredningsarbejdet ind. Vi vil først godt have den bredt ud og så se på, hvilke emner det er, som folkekirken, menighedsmedlemmerne og andre, præsterne, biskopperne, selv kan forny, selv kan lave om på, og hvilke ting det så er, Folketinget som den lovgivende forsamling skal se på. Så vil vi gerne have bredden, før vi smaller ind.

Jeg tager gerne imod den invitation fra fru Birthe Rønn Hornbech om, at vi da skal tage flere debatter i Kirkeudvalget. Det kunne være, vi skulle have dobbelt tid til vores temadrøftelser her efter nytår. Vi plejer faktisk at have en temadrøftelse, og der har vi også haft nogle af de her emner oppe. Og så vil jeg igen henvise til, at vi faktisk er meget synlige i forbindelse med B 10 om, hvad det er, vi sætter til debat i kirkedebatten i øjeblikket.

Når jeg ikke personligt synes så godt om forslag til vedtagelse nr. V 16, så er det, fordi man lukker muligheden for at lave en form for lighed, en form for også at støtte andre religiøse samfund. Det har man jo netop taget ind. Hvis den linje var ude, så kunne man godt sige, at det var en god beslutning. Men vores budskab i dag er: Vi vil have et udredningsudvalg, fordi vi synes, det er vigtigt at få nogle nye rammer til sikring af folkekirkens kerneopgaver.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Skulle jeg forstå det sådan, at Socialdemokratiet stemmer imod en vedtagelse, der alene er en afskrift af den danske grundlovs § 4? Det var det ene.

Så er der det andet. Jeg forstår ikke helt – jeg ville gerne – den rækkefølge i debatten, som fru Karen Klint er inde på. Det er, som om det hele skal foregå i de kirkelige organisationer, og så skal vi tie stille så længe.

Min og Venstres opfattelse af folkestyret er altså som følger: Vi er valgt med meget høj stemmeprocent, vi får prøvet vores mandat hvert fjerde år. Derudover er vi jo også den danske menigheds repræsentanter og de eneste, der med så høj en stemmeprocent får afprøvet mandatet hvert fjerde år. Så er det da lidt sjovt, at fru Karen Klint lægger så stor vægt på, hvad organisationsfolk mener, frem for at komme med Socialdemokratiets politik her i Folketinget blandt folkevalgte.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Som jeg læser forslaget til vedtagelse, er det ikke en direkte afskrift, som jeg husker teksten i grundloven. Der står her, at den evangelisk-lutherske kirke fortsat – til forskel fra de øvrige religiøse samfund – understøttes af staten. Det er ikke en direkte afskrift af grundloven.

Første næstformand (Svend Auken):

Hr. Niels Helveg Petersen som ordfører.

Niels Helveg Petersen (RV):

Kun én betragtning til sidst: Det har jo sådan skinnet igennem en del indlæg, at de kredse i folkekirken, der interesserer sig for et udredningsarbejde, bare er sådan nogle organisationsfolk, hvori det ligger, at det ikke skulle være mennesker, som bare er inderligt optaget af at skabe de bedst mulige vilkår for folkekirken og i folkekirken.

Den opfattelse vil jeg altså tage afstand fra. Jeg opfatter de kredse, som ønsker udredningsarbejdet, ønsker at finde bedre afgrænsninger, klarere afgrænsninger mellem stat og kirke, som mennesker, der er dybt engageret i folkekirken. At de så også er medlemmer af organisationer er noget andet, men det er mennesker med et ægte engagement i disse spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jamen de mennesker, der ønsker et sådant udredningsarbejde, er vel organisationerne. Det er jo simpelt hen det såkaldt kirkelige landskabs ønsker, som forslagsstilleren direkte har skrevet af.

Der er noget, jeg stadig væk ikke forstår. Jeg vil da ikke frakende de mennesker, at de er stærkt engagerede. Jeg har nu aldrig kunnet se nogen kvalitet i sig selv i at være engageret. Jeg synes, det i den forbindelse må være meget væsentligt, hvad det er, man er engageret i.

Det, jeg bare ikke kan forstå, er, at når man nu er så engageret, så skulle man tro, at man havde et eller andet ønske om, at folkekirken skulle gå i en bestemt retning. Når man vil flytte nogle grænseflader, så skulle man tro, at man havde en eller anden idé om, hvor de skulle flyttes hen.

Der står intet i den vedtagelse. Den er fuldkommen tom. Der skal bare flyttes om på nogle ting, men hvad der skal flyttes om på, siger man ikke. Kan hr. Niels Helveg så godt forstå, at sådan en almindelig snusfornuftig bondeknold kunne komme på den tanke, at der ligger en ren magtambition bag ved?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Hvis der ikke står noget, så kan jeg slet ikke forstå hr. Jesper Langballes skarpe reaktioner imod det. Men der står da også noget, og vi ved jo godt, hvad der står: at man vil have undersøgt: Hvor går grænsen anderledes? Skal vi trække grænsen anderledes mellem Kirkeministerium, kirkeminister og så kirken selv? Det er det ønske, der er, og det synes jeg er meget naturligt med udgangspunkt i de sager, der har været, og som jo udtrykkelig er en del af begrundelsen.

Kl. 13.00

Jesper Langballe (DF):

Altså folk, der ikke siger noget, selv om de måske taler meget, er jo et fænomen, vi kender godt, vi kender det såmænd også her fra Folketingssalen.

Men jeg vil nok sige, at når man gør sig så enorme anstrengelser, som tilfældet er i det her forslag til vedtagelse og i det bagvedliggende notat fra Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, for ikke at få sagt noget som helst, er det, vi går hen og bliver mistænksomme og spørger: Jamen hvad er det så, man vil? Det skulle vel ikke være sådan, at når man først hav-

de sat udredningsarbejdet i gang, så kørte magtspillet, og så endte det nok der, hvor det skulle?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jamen jeg betragter ikke landsforeningens forslag som udtryk for magtsyge eller for magtkamp i kirken. Jeg opfatter det som et oprigtigt ønske om at få større klarhed over opgavefordelingen i folkekirken.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg har i mange år betragtet hr. Niels Helveg Petersen som et af de mest parlamentarisksindede folketingsmedlemmer. Derfor kan det undre mig, at en kirkedebat, der er rejst med udgangspunkt i grundlovens § 4, ender om ikke i hat og briller så i et udredningsarbejde, som ministeren jo selv kan sørge for.

Hvordan kan det være, at der ikke er flere partier i dag, som er mere optaget af, hvad vi som folkevalgte og som folkekirkens øverste parlament selv kan gøre? Hvorfor taler vi ikke om den dialog, vi kunne tage her i Folketingssalen og i Folketingets Kirkeudvalg? Hvorfor taler vi i dag ikke mere om den dialog end om et udredningsarbejde?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Lad mig for det første sige, at jeg og mit parti meget gerne deltager i diskussioner i Kirkeudvalget og i salen her om de folkekirkelige anliggender. Det er da også min opfattelse, vil jeg gerne føje til, at tonen i den kirkelige debat her i salen ofte har en sådan karakter, at den ikke er egnet til at nå resultater, det må jeg føje til.

Lad mig endelig sige, at det normale i vores parlamentariske liv, når vi skal lave om på og tænke os om på et besværligt lovgivningsområde, er jo, at vi starter med nogle udredninger, hvor det ikke er Folketingets medlemmer, der er engageret. Det er jo fuldstændig normal praksis i vores politiske arbejde.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Tak til hr. Helveg Petersen. Vi beder hr. Jann Sjursen komme på talerstolen som ordfører i anden runde.

Jann Sjursen (KD):

Jeg vil også godt her mod debattens afslutning og i min anden runde tage fat på det forslag til

vedtagelse, som er fremsat af mig selv og to andre ordførere. Det bliver beskyldt for at være tomt af hr. Jesper Langballe, og fru Birthe Rønn Hornbech mener nærmest her til sidst, at det går op i hat og briller på grund af det forslag til vedtagelse. Det har man selvfølgelig lov at mene.

Det forstår jeg bare ikke og slet ikke set i forhold til netop den parlamentariske tradition, som hr. Niels Helveg Petersen var inde på her til sidst, som vi har i Danmark for at få udredningen. Man må på baggrund af de mange debatter, der har været i de senere år om kompetenceforholdet mellem stat og folkekirke på baggrund af nogle helt konkrete debatter, som vel ikke kan siges at have været uproblematiske netop i forhold til kompetencespørgsmålet, sige, at det sådan set er rimeligt nok at få en udredning.

Det har en række folkekirkelige organisationer bedt om. Hr. Jesper Langballe mener, at det sker på baggrund af et ønske om at få mere magt. Well, det er hans synspunkt. Jeg ser det mere som et udtryk for, at de folkekirkelige organisationer mener, at vi har brug for bedre rum til dialog og måske også har brug for en mere kvalificeret platform for at tage nogle af de debatter, som er nødvendige for folkekirken fremover.

Det er derfor, at vi som parti er gået ind og har støttet op om det ønske, der blev fremsat på mødet i Nyborg den 23. oktober. Vi tillægger ikke de folkekirkelige organisationer en større betydning end så mange andre, der beskæftiger sig med og er en del af folkekirken, hvert enkelt døbt medlem, overhovedet ikke, men de har nu en gang fremsat det ønske.

Vi har ikke hørt et fuldtoneende kor fra samtlige tusinder folkekirkemedlemmer, som har udtrykt sig specielt om de her ting. Jeg tror ikke, at det er, fordi de nødvendigvis finder, at det er ligegyldigt, men det er nok, fordi det gør man typisk ikke. Der er jo mange spørgsmål, der bliver diskuteret her i Folketinget i øvrigt, som altså ikke kommer op på baggrund af et fuldstændig massivt folkeligt pres, skulle jeg hilse at sige. De efterfølgende sager på Folketingets dagsorden om skat er der bestemt ikke noget folkeligt pres bag.

Kl. 13.05

Derfor til hr. Jesper Langballe: Det her er altså bare et udtryk for, at nogle mennesker har fremsat et ønske, og at vi politisk må konstatere, at der har været fremsat forskellige forslag inden for de seneste år, der vedrører den folkekirkelige ordning og netop forholdet mellem stat og kirke,

men vel at mærke inden for grundlovens rammer. Det sidste er det væsentligste.

Lad mig i den sammenhæng også sige, at det turde være klart, at de eneste to partier, der egentlig ikke hilser en debat om det, som et udredningsudvalg kunne tage sig af, sådan som det er skitseret i forslaget til vedtagelse, velkomment, er faktisk Dansk Folkeparti og Venstre. Man skal ikke tage fejl af, at Det Konservative Folkeparti i denne her debat har udtrykt ønske om en diskussion om kompetenceforhold og mere demokrati i folkekirken, præcis som det fremgår af det forslag til vedtagelse, som jeg fremsatte ved begyndelsen af debatten.

Endelig vil jeg godt sige, at jeg har sporet visse positive åbninger fra ministerens side i debatten. Jeg vil selvfølgelig ikke stikke blå i øjnene på mig selv eller på andre, for man må også konstatere, at vel har der været åbninger, tonen har været positiv, og det har jeg været glad for, men der er ikke givet noget egentligt tilsagn om, at vi får politiske forhandlinger om den videre færd. Ministeren har også gentagne gange sagt, at vi jo dybest set gør, som vi plejer i forhold til den demokratiske debat.

Der håber jeg, at det trods alt ikke bliver, som det plejer, for så tror jeg ikke, at vi får den gode dialog, som jeg trods alt synes at en bred kreds af partiernes repræsentanter i dag har givet udtryk for at man gerne vil. Så jeg vil sige til ministeren: Helst ikke mere af det, vi plejer at gøre, for så tror jeg faktisk, det går galt, men gerne en åben dialog om, hvordan vi i fællesskab kan gøre det bedre.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Den røde lampe har en vis betydning, hr. Sjørnsen.

Så er det kirkeministeren.

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Nu forstod jeg ikke helt hr. Jann Sjørnsens bemærkning om, at vi ikke skal gøre, som vi plejer. Jeg ved ikke, om hr. Jann Sjørnsen tænker på, at regeringen sender lovforslag helt ud til høring i menighedsrådene, at der er en åben samtale og diskussion om, hvordan forslagene skal ende, og om, hvad det er, man egentlig ønsker fra de mange menighedsråds side. Jeg kan ikke forstille mig, at det er det, hr. Jann Sjørnsen mener at vi ikke skal fortsætte med.

Vi har da også i fællesskab fået vedtaget den store lovpakke om mere kompetence til menighedsrådene, om større økonomisk selvstændig-

hed for folkekirken og om afbureaukratisering. De øvrige lovforslag, som regeringen har fremsat, et lovforslag vedrørende nogle regler for den økonomiske styring, som jo har manglet i masser af år, som vi nu har fået vedtaget, aske-spredningen, vi drøftede forleden dag, hvor vi havde det til første behandling, har jeg heller ikke indtryk af, at der er uenighed blandt Folketingets partier om det rigtige og fornuftige i dem.

Så jeg synes egentlig, at når jeg ser tilbage på de sidste 3 års kirkepolitiske drøftelser her i Folketinget, kan jeg kun få øje på stor politisk enighed og bredde i vedtagelserne. Det vil jeg da meget gerne love at vi skal fortsætte med, selvfølgelig skal vi det. Det er også derfor, at jeg synes, debatten i dag har været rigtig god.

Nu blev fru Karen Klint lidt ulden i mælet, synes jeg nok, i forbindelse med fru Birthe Rønn Hornbechs konkrete spørgsmål, om Socialdemokratiet stadig væk støtter grundlovens § 4. Jeg ville have ønsket, men nu er der jo mange ting, man skal svare på, at fru Karen Klint havde sagt: Ja, Socialdemokratiet står helt bag grundlovens § 4. Det synes jeg havde været nyttigt at få helt klart frem. Men jeg går ud fra, at det er det, vi skal konkludere på baggrund af dagens debat.

Hvad der så videre skal ske med udredningsarbejdet, med demokratiseringen af fællesfonden, har regeringen jo lagt op til. Jeg går ud fra, at Venstres folketingsgruppe på de her områder helt har støttet regeringens initiativer med at stille nogle modeller op for, hvordan vi kan få demokratiseret fællesfonden. Hvordan kan vi få en bedre styring af den? Kunne man lægge nogle af opgaverne ud? Hvordan skal det være i fremtiden? Det er det, vi nu har spurgt ud i landskabet om, der er kommet høringssvar, nu tager vi dem alvorligt – det synes jeg at man skal som minister – og læser dem igennem og analyserer dem.

Kl. 13.10

Så lover jeg, at jeg kommer med et bud på det først i det nye år og selvfølgelig meget gerne forhandler bredt med alle Folketingets partier. Det ville være helt uanstændigt andet, når der er så stor opbakning til den folkekirkeordning, vi har.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jeg synes ikke, at jeg har været ulden i mælet om § 4. I § 4 står der: Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som

sådan af staten. Det var til den ekstra sætning, der var sat ind i forslaget til vedtagelse, at jeg så sagde, at det i hvert fald ikke er en afskrift af grundloven.

Grundlovens § 4 har vi det fint med i Socialdemokratiet. Men vi vil have det endnu bedre, hvis vi også turde tage ansvar for også at putte et samlet indhold ind i § 66 og i § 69. Vi synes nemlig, det er for smalt kun at snakke om § 4, som meget vedrører indholdet i kirken, kirkens kerneopgaver, mens alle de andre rammer er i § 66 og for de andre religioner i § 69. Vi vil gerne lidt mere end § 4.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Det var jo dejligt at få bekræftet, at Socialdemokratiet støtter den særstilling, som folkekirken har, for det er jo en særstilling, der netop bliver præciseret i grundlovens § 4: Folkekirken skal støttes af staten. Det er godt at få det præciseret.

Jeg synes også for at afslutte det for mit vedkommende, at den diskussion, der på et tidspunkt udspandt sig mellem hr. Søren Krarup og fru Karen Klint, afspejler, hvor vigtigt det er, at vi har denne rummelige og brede folkekirke, som denne styreform med, at det er Folketinget, der vedtager rammerne for folkekirken, jo netop garanterer.

Så er der plads til alle de mange, mange forskellige syn på, hvordan den evangelisk-lutherske kirke skal være. Men det garanterer bredden i det, at det er Folketinget, som værner om rammerne. Der er ikke nogen, der kan tage patent på den endegyldige sandhed eller fortolkning af det evangelisk-lutherske evangelium. Vi har plads til alle de mange variationer.

Det er det, der har givet folkekirken overlevelse, det er det, der er folkekirken adelsmærke, og det er derfor, at folkekirkeordningen bliver så meget rost af andre evangelisk-lutherske mennesker, som kommer fra andre evangelisk-lutherske kirker rundt omkring i Europa.

De siger: Værn om jeres folkekirkeordning, den findes ikke bedre, I skal aldrig ønske Jer synoder eller kirkeråd, de vil bare tage patent på sandheden, de vil tage ordet fra det enkelte medlem, de vil lægge deres klamme hånd på de mange medlemmers holdninger og synspunkter, de vil politisere alt det der.

Derfor er det så vigtigt, at vi værner om folkekirken med den bredde, den har i dag.

(Kort bemærkning).

Karen J. Klint (S):

Jo, men nu vil jeg altså ikke tages til indtægt for, at selv om vi gerne vil værne om § 4, skal alting være, som det har været i hundrede år. Vi lever i et samfund, hvor vi står over for nogle nye udfordringer.

Ministeren har selv kaldt sin egen rolle for ret enevældig og måske også dermed lidt gammel-dags. Det er nogle af de der lidt gammel-dags, enevældige ting, som vi synes at vi skal se på. Hvordan skal ledelsesforholdet være? Er det stadig væk det bedste i verden, at der er en politisk ledelse af en upolitisk kirke? Det synes vi godt at vi kunne tage en diskussion om.

Så det er de andre forhold, der er vigtige. Vi skal ikke tages til indtægt for, at tingene bare skal være, som de var i forgårs.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Jeg tror, at hvis man ser på, hvad der er blevet gennemført af kirkepolitik i de 3 år, jeg har haft ansvar for det område, har der aldrig været gennemført så meget i perioderne forud.

Det, der er blevet gennemført, er jo netop afbureaukratisering, det er forenkling, det er udlægning af kompetence. Det er netop et forsøg på at gøre folkekirken mere moderne i sin ledelse, i sin styring, i styringsredskaberne, sådan at de mennesker, de 17.000 mennesker, som bruger deres tid på menighedsrådsarbejde helt frivilligt, ulønnet, rundtomkring i hele Danmark, skal føle, at de kan bruge deres kræfter på det, der er det egentlige, nemlig kirkens liv og vækst, altså på indholdet, på forkyndelsen, på det at være kirke, være et fællesskab lokalt.

Kl. 13.15

Selvfølgelig skal der ske en tilpasning i rammerne i organisationen folkekirken, selvfølgelig skal der det. Og det mener jeg regeringen har sat sig i spidsen for med stor succes, og vi mangler meget endnu, før der bliver luget tilstrækkeligt ud i tidsroverne rundtomkring i den kirkelige lovgivning og i de kirkelige regelsæt, og det er bl.a. også det, vi er gået i gang med at se på.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Den røde lampe virker også for ministeren. Nu er det fru Birthe Rønn Hornbech for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Det er jo ikke, fordi jeg vil overtale Socialdemokratiet til at stemme for det forslag til vedtagelse. Hvis Socialdemokratiet alligevel vil efterlade tvivl om, om man går ind for grundlovens § 4, så er det jo Socialdemokratiets problem.

Men jeg vil godt spørge kirkeministeren, om ikke kirkeministeren er enig i, at det, der står i forslaget til vedtagelse om, at staten understøtter folkekirken i modsætning til andre trossamfund, jo er den skinbarlige realitet. Det er en del af folkekirkenes særstilling, at den understøttes, og der er ikke andre trossamfund, der i følge grundloven understøttes af staten.

Er det ikke korrekt? Og er det ikke rigtigt, at forslaget til vedtagelse dermed udtrykker en helt naturlig forståelse af grundlovens § 4 og intet andet?

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Det er rigtigt. Den understøttelse, man tænkte på i sin tid fra grundlovens fædres side, som det tidligere i debatten er blevet nævnt, var jo ikke en økonomisk understøttelse. Det var en moralsk understøttelse – det var, som det er nævnt, helligdagslovgivningen og mange af de andre forhold og kristendomsundervisningen i folkeskolen, som netop er der for at understrege, at det er den evangelisk-lutherske kristendomsforståelse, der støttes af staten.

Så kom pengene til senere ved lønreformen i 1920, og takket være De Radikales husmandspolitik dengang skete der så noget på det økonomiske område, hvor det så også fik den følge, at man fra statens side gik ind og nu økonomisk støtter præstelønnen ved at betale 40 pct. af præsternes løn og deres pensioner og 100 pct. af biskoppernes løn, og så er der penge til noget kirkerestaurering og andre ting. Men det var oprindeligt en moralsk støtte, fordi den evangelisk-lutherske kristendomsforståelse *var* den danske folkekirkes kristendomsforståelse, og det er den stadig væk, når 87 pct. af de danske statsborgere er medlemmer af folkekirken.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Det er netop derfor, vi i forslaget til vedtagelse kan skrive »i modsætning til andre«, for om den understøttelse, der ligger, står der højt og tydeligt »som sådan«. Dermed kan man sige, at det også er en begrænsning sådan forstået, at den

danske folkekirke ikke har religionsfrihed – for vi kan lovgive – hvorimod, som ministeren var inde på, som jeg var inde på, trossamfundet skal have den fulde frihed.

(Kort bemærkning).

Kirkeministeren (Tove Fergo):

Ja, det er korrekt, og vi har jo den ubegrænsede religionsfrihed i Danmark, kun må man ikke lære noget, der strider mod den offentlige orden og sædeligheden. Men det forpligter så selvfølgelig også trossamfundene til at respektere den tillid, der er i den danske grundlov og i det danske sind til andre trossamfund end folkekirken.

Hermed sluttede forhandlingen.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Som tidligere meddelt vil afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse blive foretaget i mødet på tirsdag, den 7. december 2004.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 130:

Forslag til skatteforvaltningsloven.

Af skatteministeren (Kristian Jensen).

(Fremsat 24/11 2004).

Sammen med denne sag foretoges:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 131:

Forslag til lov om ændring af en række love som følge af skatteforvaltningsloven. (Navnlige konsekvensændringer som følge af kommunalreformen).

Af skatteministeren (Kristian Jensen).

(Fremsat 24/11 2004).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Peter Christensen (V):

Jeg er glad for at kunne være ordfører på det første lovforslag af de i alt 48, som er udgangspunktet for den største forandring af den offentlige sektor siden 1970. Kommunalreformen betyder mange ændringer, som alle har det sigte at skabe en fremtidssikret organisering af den of-

fentlige sektor, så den bedre kan modstå de fremtidige krav og ønsker.

Meget har forandret sig siden 1970, og det gælder bestemt også på skatteområdet. Omfanget og kompleksiteten af skattelovgivning er steget markant, og det kræver en højere og højere grad af specialisering blandt medarbejderne.

Kl. 13.20

Som forberedelse til denne omfattende kommunalreform blev der nedsat en strukturkommission, der skulle analysere de forskellige sektorer, herunder også skatteområdet. Konklusionen på deres arbejde var klar, og regeringen har valgt at følge deres anbefalinger af en mere optimal tilrettelæggelse af organisationsstrukturen.

Strukturkommissionen slår fast, at der vil være både effektivitets- og kvalitetsfordele ved at gå fra det nuværende system med både en kommunal og en statslig streng over til en enstrengt statslig organisation. På den måde vil den danske skattestruktur fremover ligne vore nordiske nabolandes systemer, og vi bør derfor også kunne nå et mere ensartet ressourceforbrug. Det har desværre ikke været tilfældet hidtil, hvor vi har haft en mindre effektiv struktur sammenlignet med vores nærmeste naboer.

Målet med strukturreformen er at skabe en mere enkel offentlig sektor, som sætter borgerne og virksomhederne i centrum. Den nye struktur skal understøtte og udvikle den gode borgerbetjening, som allerede findes i dag, og det skal ske gennem flere tiltag:

For det første vil borgere og virksomheder fremover frit kunne vælge, hvor i landet de ønsker at henvende sig til skattevæsenet. Det behøver ikke nødvendigvis være der, hvor man bor, men kan i stedet være, hvor man f.eks. arbejder. Borgerne bestemmer selv.

For det andet giver den enstrengede forvaltning mulighed for at kunne oprette callcentre, hvor borgerne kan henvende sig telefonisk også uden for normale arbejdstider. Borgerne skal kunne få hjælp og rådgivning, når de sidder og arbejder med deres skat derhjemme. Det skal være muligt at kunne blive serviceret uden at skulle have fri fra arbejde.

Og for det tredje skal de mange borgere med helt almindelige skatteforhold kunne få hjælp i deres kommune via oprettelse af kommunale borgerservicecentre. Desuden skal vi selvfølgelig også fortsætte med at udvikle både internet og tag selv-værktøjerne, værktøjer, som danskerne i stadig stigende omfang har taget til sig.